

KADERNOTA 2027-2030 - CONCEPT

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Samenvatting	5
Voorwoord	5
Uitgangssituatie 2026-2029	7
Meerjarenperspectief 2026-2030	8
Toelichting financiële mutaties	9
Reserves	10
Voorzieningen	12
PDF	12
Toelichting reserve (op website anders weergegeven)	13
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)	13
Programma	14
1. Eigentijds bestuur en dienstverlening op maat in Etten-Leur	14
Ontwikkelingen	15
1.1 Vertrouwen in de overheid	16
1.2 Communicatie en participatie	18
1.3 Dienstverlening en menselijke maat	20
1.4 Ondermijnende criminaliteit	22
Financiële ontwikkelingen	23
2. Sociaal Etten-Leur	25
Ontwikkelingen - Jeugdzorg en Wmo	26
Ontwikkelingen - Onderwijs	27
Ontwikkelingen - Overig	27
2.1 Iedereen moet mee kunnen doen	29
2.2 Minima- en armoedebelief	31
2.3 Wijkvoorzieningen en -gebouwen/accommodaties	33
2.4 Jong zijn in Etten-Leur	35
2.5 Gezond oud worden en zelf- en samenzorg	37
Financiële ontwikkelingen	39
3. Ruimte voor wonen en leven in Etten-Leur	41
Ontwikkelingen	41
3.1 Woningbouw	42
3.2 Verkeersafwikkeling	44
3.3 Verkeersveiligheid	46
3.4 Beheer en onderhoud van het openbaar gebied	47
3.5 Huisvesting bijzondere doelgroepen	49
Financiële ontwikkelingen	51

4. Economie en werk in Etten-Leur	52
4.1 Zo veel mogelijk mensen aan het werk	53
4.2 Het versterken van de economie	54
4.3 Toerisme en recreatie	56
4.4 Een levendig centrum	57
4.5 Agrarische sector	58
Financiële ontwikkelingen	59
5. Duurzaam denken en doen in Etten-Leur	60
Ontwikkelingen	60
5.1 Duurzaam wonen	61
5.2 Duurzame woon- en leefomgeving	64
5.3 Duurzaam produceren	65
5.4 Duurzame bedrijven- en industrieterreinen	67
Financiële ontwikkelingen	69
Paragrafen	70
Lokale heffingen	71
Aanpassing tarieven	71
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	72
Uitgangspunten	72
Onderhoud kapitaalgoederen	73
Onderhoud kapitaalgoederen	73
Ontwikkelingen openbaar gebied - 1	73
Ontwikkelingen openbaar gebied - 2	74
Ontwikkelingen gebouwen	76
Ontwikkelingen sportaccommodaties	76
Financiering	77
Financiering	77
Bedrijfsvoering	78
Algemeen	78
Loonkosten	78
Verbonden partijen	79
Ontwikkelingen	79
Grondbeleid	81
Grondbeleid	81
Wonen	81
Bedrijventerreinen	82
Kwaliteitsverbetering landschapsbeleid	83
Risico's	83
Investerings	84

Krediet aanpassingen	84
Kapitaallasten investeringsplan 2027-2030	85
Financiële positie	86
Financiële positie reserves en voorzieningen	86
Inleiding	86
Samenvatting	86
Reserves 2025-2030	87
Voorzieningen 2025-2030	98
Uitgangspunten	108
Uitgangspunten	108
Uitgangspunten	108
Inwoners en woningen	109
Kosten	109
Opbrengsten	110
BESLUITVORMING	112
Besluitvorming	112
Besluitvorming	112
Toezeggingen	113
Vragen gemeenteraad	113
Contact en privacy	114
Contact	114
Contact	114
Privacy beleid	114

Samenvatting

Samenvatting

Voorwoord

Voor u ligt de kadernota 2027-2031. Hierin is de stand van zaken verwerkt tot en met 1 mei 2026 (eerste bestuursrapportage). Met de kadernota bieden wij uw raad een helder financieel vertrekpunt voor de komende jaren. In dit document staan vooral de autonome ontwikkelingen centraal. Daarmee heeft deze kadernota een beleidsarm karakter. Nieuwe of aangescherpte bestuurlijke ambities krijgen een plek in het nieuwe raadsprogramma. Na verdere uitwerking in een college-uitvoeringsplan worden deze verwerkt in de begroting 2027.

De financiële vooruitzichten zien er op dit moment relatief stabiel uit. Voor 2026 verwachten we een beperkt tekort. In 2027 is het saldo positief, waarna de jaren daarna een negatiever beeld laten zien. Daarbij speelt ook een landelijke discussie over 2028, dat nu het 'nieuwe' zogenoemde ravijnjaar lijkt te zijn. De VNG heeft het kabinet opgeroepen gemeenten financieel in staat te houden hun kerntaken uit te voeren, zoals bijvoorbeeld de jeugdzorg. De VNG adviseert op basis van een gerechtelijke uitspraak om de middelen voor jeugdzorg door te trekken in de begroting. Dat advies volgen wij.

Het saldo van de begroting 2027-2031 wordt nog beïnvloed door de uitkomsten van de meicirculaire. De uitkomsten stellen we via een afzonderlijke brief aan uw raad beschikbaar, zodat u bij de behandeling van de kadernota beschikt over het meest actuele financiële beeld. Op basis daarvan kunnen we ons een beter beeld vormen van de financiële uitgangspositie voor de nieuwe raadsperiode.

Ook in de uitvoering zien wij ontwikkelingen die om aandacht vragen. Zo zijn de kosten bij WVS gestegen, onder meer omdat de doelgroep te klein is geworden om het werk op dezelfde manier te blijven organiseren. Dat vraagt om een zorgvuldige blik op de manier waarop wij deze opgave toekomstbestendig kunnen invullen, met oog voor kwaliteit, continuïteit en beheersbaarheid van de kosten.

De ambities voor de komende jaren leggen we vast in het nieuwe raadsprogramma. Een aantal grotere investeringen is al in beeld, maar is nog niet financieel verwerkt in deze kadernota, omdat de besluitvorming daarover nog moet plaatsvinden. Dat geldt bijvoorbeeld voor het Circulair Ambachtscentrum, waarvoor zoals afgesproken een afzonderlijk voorstel aan uw raad wordt voorgelegd. Ook over de tunnel/randweg volgt op een later moment besluitvorming; de go/no-go beslissing staat gepland voor behandeling in de raadsvergadering van november.

Deze kadernota zien wij als een realistisch en zorgvuldig vertrekpunt voor de verdere uitwerking van de financiële en beleidsmatige koers voor de periode 2027-2031. Wij zien uit naar het

gesprek met uw raad over de keuzes die voor ons liggen en naar de samenwerking in de toekomst.

Het college van burgemeester en wethouders

Uitgangssituatie 2026-2029

Op 10 november 2025 stelde de gemeenteraad de programmabegroting 2026 vast.
De gemeenteraad nam ook kennis van de meerjarenraming 2027-2029.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	1.270	3.279	260	244	
Startpositie 2030 (= 2029)					244
Startpositie kadernota 2027-2030	1.270	3.279	260	244	244

Resultaat 2025

We sloten 2025 af met een positief resultaat van € 8.012.000.

Een toelichting op het resultaat 2025 leest u in de jaarstukken 2025. De gemeenteraad stelt de jaarstukken 2025 in dezelfde raadsvergadering als deze kadernota vast.

Meerjarenperspectief 2026-2030

De ontwikkelingen en voorstellen in de eerste bestuursrapportage 2025 en de kadernota 2026-2029 leiden tot het volgende meerjarenperspectief.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Startpositie kadernota 2027-2030	1.270	3.279	260	244	244
Wijzigingen	-1.326	-1.468	-1.118	-944	-129
Saldo kadernota 2027-2030	-56	1.811	-858	-700	115

De toelichting op deze cijfers leest u hier.

2026

Op basis van de huidige inzichten sluiten we 2026 af met een licht negatief saldo.

2027-2030

Mogelijk zorgt de meicirculaire voor een demping van de negatieve resultaten in 2028 en 2029.

Toelichting financiële mutaties

In het overzicht leest u een samenvatting van de mutaties bij het opstellen van de kadernota 2027-2030.

In de programma's nemen we financiële overzichten op met meer details en toelichtingen.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
1. Algemene uitkering meicirculaire 2026	0	0	0	0	0
2. Algemene uitkering decembercirculaire 2025	164	115	119	125	144
3. Op en afbouw Jeugdzorg Plus	-420	-420	-420	-420	-420
4. Groen onderhoud WVS	-272	0	0	0	0
5. Uitbreiding formatie	-123	-398	-410	-423	-429
6. Uitbreiding capaciteit mantelzorg	-126	-38	0	0	0
7. Doorontwikkelplan Jeugd	-113	-113	-113	-113	-113
8. Beschermd wonen	118	-30	-30	-30	0
9. Aanvullende bijdrage Veilig Thuis	-98	0	0	0	0
10. Vergoeding raadsleden	-58	-64	-60	-56	-85
11. Actualisatie indexeringen 2027-2030	0	-132	134	313	1.122
12. Overig	-398	-388	-338	-340	-348
Totaal wijzigingen	-1.326	-1.468	-1.118	-944	-129

Reserves

Reserve nog uit te voeren werkzaamheden

Wanneer we bedragen storten of onttrekken aan een reserve nemen we dit op in het betreffende programma. Een uitzondering hierop is de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden. Deze bedragen voegden we in 2025 toe aan de reserve. Deze halen we er nu weer uit om de werkzaamheden in 2026 verder uit te voeren.

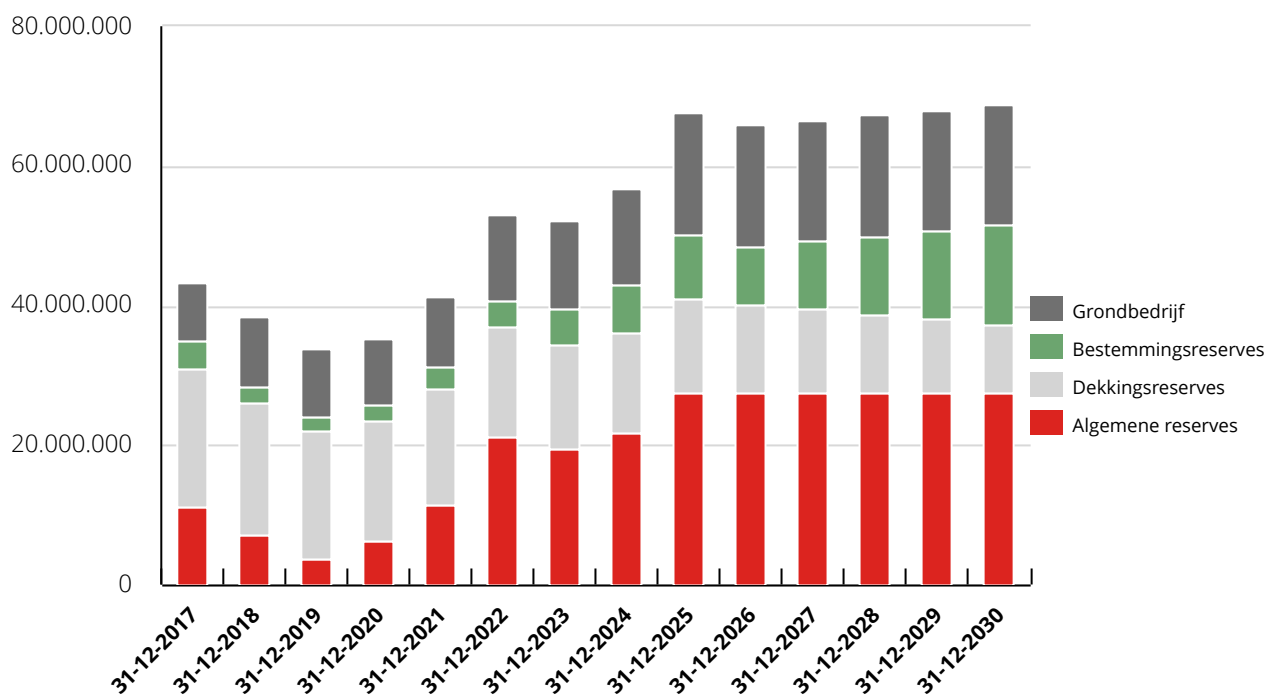
(bedragen x € 1.000)	programma	2026	2027	2028	2029
1. Het verhaal van Etten-Leur	1	11	0	0	0
2. Software burgerzaken	1	85	0	0	0
3. Project Normaliseren	2	51	0	0	0
4. Leefbaarheidsbudget	2	42	0	0	0
5. Nationaal Plan Onderwijs en gelden Onderwijsachterstand	2	37	0	0	0
6. Sloten en vaarten	3	60	0	0	0
7. Project centrumvisie	4	108	0	0	0
8. Subsidies duurzaamheidsmaatregelen	5	2.128	0	0	0
9. Circulair ambachtscentrum	5	75	0	0	0
Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden		2.597	0	0	0

Reserves

Op basis van de geactualiseerde meerjarenbegroting 2026-2030 bij deze kadernota brengen we de financiële positie van reserves en voorzieningen en het verloop voor de komende jaren in beeld. Het overzicht van alle reserves en voorzieningen vindt u bij de gedetailleerde financiële positie.

Reserves behoren tot het eigen vermogen en zijn in principe vrij inzetbaar. Aan sommige reserves ligt een bestemming ten grondslag. Deze zijn daarom niet vrij inzetbaar. De algemene reserves zijn vrij om in te zetten, maar ook noodzakelijk om eventuele tekorten en risico's op te kunnen vangen.

Verloop reserves 2017-2030



Solide reservepositie

Onze reservepositie stijgt. Het totaalbedrag aan reserves was op 31 december 2025 € 67,8 miljoen.

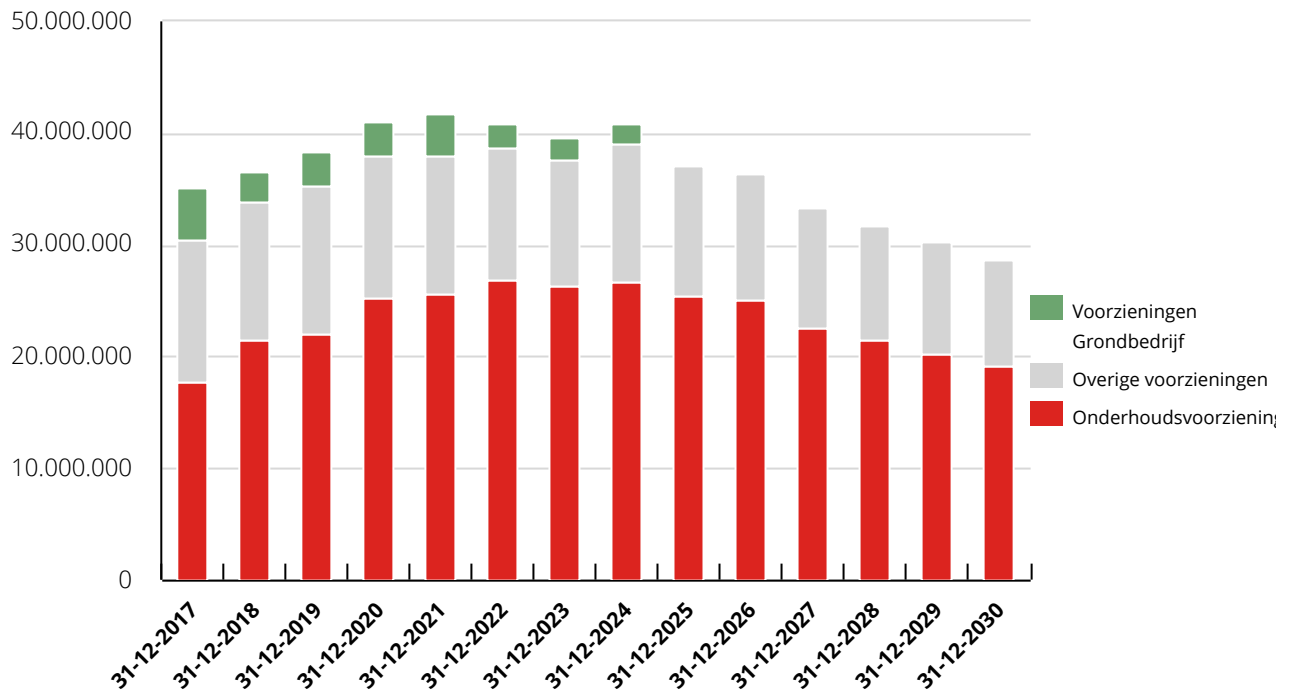
Hiervan behoort ongeveer € 27,5 miljoen tot de algemene reserve.

In dit overzicht houden we geen rekening met het rekeningresultaat 2025 en de resultaatbestemmingen uit de jaarrekening 2025.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en zijn nodig om uitgaven in de toekomst te kunnen doen. We kijken hierbij minimaal 10 jaar vooruit. De belangrijkste voorzieningen zijn de onderhoudsvoorzieningen voor het openbaar gebied, sportvoorzieningen en gebouwen.

Verloop voorzieningen 2017-2030



PDF

Klik op deze link om het pdf-bestand van de kadernota 2027-2030 te lezen.

De 'pdf-versie' van de kadernota ziet er niet optimaal uit. De digitale presentatie staat voorop.

Toelichting reserve (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Het verhaal van Etten-Leur	We gaan in 2026 verder met het implementeren van het Verhaal van Etten-Leur. We onttrekken daarom het overschot van 2025 uit de reserve nog uit te voeren werkzaamheden
2. Software burgerzaken	Het regionale softwareproject Burgerzaken loopt door in 2026. Dit bedrag uit 2025 halen we uit de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
3. Project Normaliseren	Het project Normaliseren loopt door in 2026. Dit bedrag uit 2025 halen we uit de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
4. Leefbaarheidsbudget	Het leefbaarheidsbudget voor 2026 bedraagt weer € 100.000. Hiervan is € 42.000 beschikbaar uit 2025.
5. Nationaal Plan Onderwijs en gelden	We voeren de werkzaamheden voor het Onderwijs Achterstanden Beleid uit in 2026. Dit bedrag uit 2025 halen we uit de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
6. Sloten en vaarten	De bijdrage vanuit het grondbedrijf uit 2025 voor het opschonen van waterwegen onttrekken we uit de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
7. Project centrumvisie	Het budget om de centrumvisie uit te voeren is voor meerdere jaren. Voor een lopende opdracht die in 2026 wordt uitgevoerd komt dit bedrag uit 2025 uit de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
8. Subsidies	Voor duurzaamheid zijn subsidies beschikbaar tot 2028. Het bedrag dat we in 2025 nog niet gebruikt hebben, onttrekken we uit de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
9. Duurzaamheidsmaatregelen	
10. Circulair ambachtscentrum	Het budget voor het uitwerken van de businesscase voor het circulair ambachtscentrum uit 2025 onttrekken we uit de reserve nog uit te voeren werkzaamheden.

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Algemene uitkering meicirculaire 2026	We verwerken de meicirculaire 2026
2. Algemene uitkering decembercirculaire 2025	We verwerken de decembercirculaire 2025
3. Op en afbouw Jeugdzorg Plus	De gesloten jeugdzorg (JeugdzorgPlus) moet uiterlijk in 2030 afgebouwd zijn. Tot 2030 zal deze vorm van Jeugdzorg blijven bestaan. Daarnaast werken we aan de opbouw van kleinschalige, open alternatieven en ambulante zorg zodat deze de gesloten plaatsing zal kunnen vervangen.
4. Groen onderhoud WVS	Er is een nieuw contract met WVS opgesteld voor het onderhoud van het openbaar groen. In dit contract zijn areaaluitbreidingen meegenomen en zijn de te onderhouden hoeveelheden opnieuw bepaald. De definitieve offerte is door de veranderende uitgangspunten in het Groenplan niet meer passend in de huidige begroting. De kosten van de WVS nemen ook toe omdat er geen medewerkers uit de doelgroep meer beschikbaar zijn. Voor deze werkzaamheden huurt de WVS daarom medewerkers in. We onderzoeken ook of we het groenonderhoud mogelijk op een andere wijze kunnen organiseren.
5. Uitbreiding formatie	We breiden de formatie op diverse gebieden uit. Een toelichting leest u in programma 1.
6. Uitbreiding capaciteit mantelzorg	Er wordt steeds meer gebruik gemaakt van mantelzorg. Er is extra budget nodig voor de uitbreiding van de werkzaamheden door Surplus. Mogelijk is ook in de toekomst hiervoor budget nodig.
7. Doorontwikkelplan Jeugd	Er is een ontwikkelplan opgesteld om de jeugdzorg toekomstbestendig te maken, kwalitatief te verbeteren en financieel beheersbaar te houden.
8. Beschermd wonen	Breda organiseert Beschermd wonen en krijgt daarvoor geld van het Rijk. Breda paste de begroting 2026 aan.
9. Aanvullende bijdrage Veilig Thuis	In de afgelopen periode had Veilig Thuis te maken met een forse toename van meldingen, adviesvragen, een groeiende complexiteit van gevallen en aanhoudende personele krapte. De bestuurders van de 14 gemeenten stelden unaniem vast dat extra financiële middelen nodig zijn om de continuïteit van de wettelijke taken te waarborgen.
10. Vergoeding raadsleden	We actualiseren de vergoeding voor de raadsleden met aan de hand van de circulaire politieke ambtsdragers.
11. Actualisatie indexeringen 2027-2030	Indexering kadernota volgens nieuwe indexcijfers
12. Overig	Meerdere afwijkingen, uitgebreidere specificatie in de programma's.

Programma

1. Eigentijds bestuur en dienstverlening op maat in Etten-Leur

We werken aan een betrouwbare en servicegerichte organisatie voor onze inwoners en partners zoals het onderwijs, ondernemers, andere overheden en maatschappelijke organisaties, verenigingen en instellingen. Een organisatie zonder onnodige drempels en procedures waarbij de menselijke maat het uitgangspunt is van onze dienstverlening. Dat vraagt om professionals die binnen de wetten en regelgeving ruimte voor maatwerk zien en benutten. De gemeente inspireert, stimuleert en faciliteert en zoekt actief de dialoog en samenwerking op. Veel aandacht gaat uit naar het vroegtijdig betrekken van inwoners en andere partijen bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. Bestuurders en de organisatie gaan tijdig met inwoners in gesprek over maatschappelijke vraagstukken. Voor een goed functionerende gemeente is ook de relatie tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie van groot belang, evenals een goede samenwerking in de regio zowel ambtelijk als bestuurlijk als politiek.

Ontwikkelingen

De inzet van kunstmatige intelligentie

We staan voor de opgave om onze dienstverlening, bedrijfsvoering en informatiepositie blijvend te versterken in een snel veranderende digitale samenleving. De ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie (AI) bieden hierbij kansen. AI kan bijdragen aan efficiëntere processen, betere datagedreven besluitvorming en een hogere kwaliteit van dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Onze ambitie is om een organisatie te zijn die AI op een verantwoorde, veilige en mensgerichte manier inzet. Hiervoor ontwikkelen we dit jaar beleid. Dit vraagt later mogelijk om investeringen in onder anderen AI-tools, datakwaliteit en digitale vaardigheden en bewustwording van medewerkers.

Digitalisering en technologie

We werken aan veilige, flexibele en toekomstbestendige digitale systemen. Daarnaast moeten ze bijdragen aan digitale onafhankelijkheid en passen bij de Nederlandse Digitaliseringsstrategie. Daarbij moeten we ook rekening houden met verantwoord cloudgebruik en het benutten van Europese alternatieven. We willen slimme technologie en digitalisering onderzoeken en benutten om met data ons beleid en onze visie te verbeteren. Hiermee wordt het beheer en de ontwikkeling van onze dienstverlening en openbare ruimte ondersteund. Samenwerking op regionaal en provinciaal niveau op het gebied van slimme technologie en digitalisering willen we bevorderen.

Regionale samenwerking op informatievoorziening

In deze samenwerking bundelen de gemeenten Tholen, Moerdijk, Etten-Leur en het Werkplein Hart van West-Brabant hun kennis, capaciteit en middelen op het terrein van informatievoorziening. Dit draagt bij aan beheersing van kosten, vermindering van kwetsbaarheid en verbetering van de digitale dienstverlening. Deze samenwerking maakt het mogelijk om complexe opgaven en ontwikkelingen gezamenlijk op te pakken en om met regionale rollen te werken die noodzakelijk zijn voor een toekomstbestendige informatievoorziening. Dit leidt tot minder meerkosten. De komende periode werken we toe naar een samenwerkingsovereenkomst en krijgen we inzicht in de structurele kosten. Hierop komen we terug in de begroting 2027.

Doorontwikkeling ICT WBW

Gemeenschappelijk Regeling ICT West-Brabant-West ontwikkelt van een beheer naar een regieorganisatie. Hierbij worden beheertaken ondergebracht bij een externe partij, gebruikersondersteuning verschuift naar de deelnemers en ICT WBW richt zich op regietaken. De herpositionering van gebruikersondersteuning leidt tot een verschuiving van kosten van ICT WBW naar de gemeentelijke begroting. Het doel is een kwalitatief betere, meer wendbare en toekomstbestendige interne dienstverlening.

1.1 Vertrouwen in de overheid

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op het vergroten van het vertrouwen van de inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners in het gemeentebestuur. Meer en beter contact vanuit de gemeente met hen zodat zij weten waar ze aan toe zijn. De gemeenteraad wil zichtbaar en benaderbaar zijn.

Maatschappelijk effect

- Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners krijgen meer vertrouwen in de gemeente/het gemeentebestuur.
- De gemeente betreft (we betrekken onze) inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners meer en beter bij wat de gemeente doet (we doen).
- De gemeente(-raad) is zichtbaar en benaderbaar.

Wat zijn de doelen?

1. Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners weten altijd wie hun contactpersoon is bij de gemeente.
2. Raadsvergaderingen worden gehouden op een prettig toegankelijke locatie.
3. Inwoners, ondernemers en andere maatschappelijke partners worden verwelkomd wanneer ze 'aankloppen' bij de gemeente.
4. De gemeente treedt vaker naar buiten en spreekt met inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners die met de gemeente willen spreken.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Afstemming met maatschappelijke partners

Op 1 september 2025 vond het eerste wijkbezoek plaats in wijk "de Grauwe Polder". Inwoners informeerden de raad over actuele onderwerpen in de wijk. De griffie stuurt een overzicht aan de raad van de zaken die zijn besproken. De griffie zet dit overzicht ambtelijk uit voor eventuele vervolgacties.

Toegankelijkheid van raadsvergaderingen

De verbouwing van de begane grond van het Stads kantoor, waarin ook de nieuwe raadzaal is gerealiseerd, is afgerond. Hierbij is nieuwe audio- en visuele techniek gerealiseerd, die het volgen van raadsvergaderingen zowel in het stads kantoor als thuis optimaal gemaakt heeft.

Project Raadzaal en Herindeling Publiekshal

De heringerichte begane grond is in januari 2026 in zijn geheel in gebruik genomen. De officiële opening vond plaats op 5 maart 2026. Daarbij is het hologram van Koning Willem-Alexander in de raadzaal en de nieuwe plaque ter gelegenheid van de opening onthuld.

Wat heeft aandacht nodig?

Afstemming met maatschappelijke partners

Op 18 maart 2026 vinden de verkiezingen voor de gemeenteraad plaats. De partijen hebben aangegeven het werken met een raadsprogramma te willen continueren in de raadsperiode 2026-2030. Participatie over het concept raadsprogramma is nodig. Voor de bijdrage van maatschappelijke partners is woensdag 6 mei 2026 gepland. Deze datum communiceren we kort na de installatie van de nieuwe gemeenteraad met ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties en inwoners.

Toegankelijkheid van raadsvergaderingen

In overleg met de gemeenteraadswerkgroep participatie zijn enkele kleine aanpassingen doorgevoerd bij het uitvoeren van het raadscommunicatieplan.

Project Raadzaal en Herindeling Publiekshal

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Afstemming met maatschappelijke partners	Tweemaal per jaar (ruim voor de kadernota en ruim voor de begroting) een bijeenkomst organiseren met maatschappelijke partners om antwoord te krijgen op de vraag: 'liggen we op koers met de uitvoering van het raadsprogramma en zijn er eventueel bijstellingen nodig gegeven maatschappelijke ontwikkelingen?'	2026
Toegankelijkheid van raadsvergaderingen	De gemeenteraad wil zichtbaar en benaderbaar zijn.	2026
Project Raadzaal en Herindeling Publiekshal	Toegankelijke locatie voor raadsvergaderingen en een publiekshal die aansluit bij de opgave dienstverlening. (Met oog voor werkplekken van RWB/Werkplein).	2026

1.2 Communicatie en participatie

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Het doel van de gemeenteraad is dat inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners beter begrijpen wat de gemeente doet en waarom. Door duidelijke communicatie in heldere taal weten mensen beter waar ze terecht kunnen bij de gemeente en worden ze dus beter geholpen. Met goede communicatie en participatie verlopen projecten beter en hebben inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners meer invloed op wat de gemeente doet. Inwoners moeten meer regie krijgen over hun woon- en leefomgeving doordat de gemeente openstaat voor hun expertise en initiatieven en deze waar nodig ondersteunt. Dat geldt ook voor ondernemers en andere (maatschappelijke) partners. De gemeenteraad zet in op een betere toegankelijkheid van de gemeente, zowel digitaal als persoonlijk. Voor inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners moet duidelijk zijn welke informatie zij waar kunnen vinden en met wie zij contact kunnen opnemen.

Maatschappelijk effect

- Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners begrijpen wat de gemeente doet en waarom.
- Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners weten, zowel persoonlijk als digitaal, waar en waarvoor ze bij de gemeente terecht kunnen.
- Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners hebben (meer) regie over hun woon- en leefomgeving.

Wat zijn de doelen?

1. We gebruiken heldere taal (altijd, maar in het bijzonder wanneer we met onze inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners communiceren).
2. We zijn bereikbaar en informatie is vindbaar en begrijpelijk.
3. We leggen altijd uit wat we doen en waarom.
4. We betrekken inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners actief bij (communiceren actief over) plannen en activiteiten.
5. De gemeente biedt ruimte voor initiatieven van inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Evaluatie wijkgericht werken

De evaluatie is in 2025 afgerond. Op dit moment werken we aan een plan van aanpak om een toekomstbestendig wijkmanagement te realiseren.

Wat heeft aandacht nodig?

Evaluatie wijkgericht werken

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Evaluatie wijkgericht werken	Wijkgericht werken als methodiek en de positionering van de wijkmanager evalueren.	2026

1.3 Dienstverlening en menselijke maat

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Het doel is dat iedereen mee kan doen in Etten-Leur. Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners mogen niet belemmerd worden door te complexe regels, door te weinig digitale vaardigheden of andere obstakels zoals een taalbarrière of fysieke ontoegankelijkheid. In onze dienstverlening moet de mens, het bedrijf, de vereniging of de maatschappelijke organisatie meer centraal staan. We verplaatsen ons beter in de persoon, ondernemer of (maatschappelijke) partner en helpen diegene door de complexe wereld van de overheid heen.

Maatschappelijk effect

- Inwoners en andere partners vinden de gemeentelijke dienstverlening, zowel persoonlijk als digitaal, duidelijk, vindbaar, toegankelijk, betrouwbaar en begrijpelijk. Dit geldt ook voor mensen die minder digitaalvaardig zijn.
- Inwoners en andere partners ervaren de gemeentelijke dienstverlening als eerlijk en begripvol.

Wat zijn de doelen?

1. We leggen zowel digitaal als fysiek beter en persoonlijker contact met inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners.
2. De gemeentewebsite en andere dienstverleningskanalen zijn duidelijk vormgegeven en goed toegankelijk, ook voor mensen die minder digitaalvaardig zijn.
3. Goede dienstverlening is gebaat bij 'regelruimte': handelingsperspectief om te doen wat in een specifiek geval nodig is.
4. Voor burgers die zelf goed aan de slag kunnen, richten we de werkprocessen zo in dat hun zelfwerkzaamheid beloond wordt met vloeiende dienstverleningsprocessen, korte tijdsbelasting en vlotte afhandeling.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Inclusieve gemeente en de menselijke maat

Er wordt een actieplan hostmanship en menselijke maat uitgevoerd. We geven hostmanship en menselijke maat een plek in ons inwerkprogramma en leer- en ontwikkelplatform.

Verbeteren digitale dienstverlening

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer: deze wet regelt dat burgers en bedrijven hun zaken met de overheid digitaal kunnen afhandelen. Alle teams zijn bezig met de benodigde aanpassingen. We gaan verder met de implementatie.

Wat heeft aandacht nodig?

Inclusieve gemeente en de menselijke maat

-

Verbeteren digitale dienstverlening

Voortgang projecten en acties digitale overheid is sterk afhankelijk van landelijk te realiseren randvoorwaarden. Zoals wetgeving en digitale infrastructuur. De Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) is nu een belangrijk kader voor alle overheden.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Inclusieve gemeente en de menselijke maat	We werken eraan dat onze dienstverlening voor iedereen, zowel fysiek als digitaal, toegankelijk is en dat iedereen kan meedoen. In de wijze waarop we onze dienstverlening uitvoeren houden we rekening met de persoonlijke mogelijkheden en behoeften van mensen. We betrekken onze inwoners hierbij.	2026
Verbeteren digitale dienstverlening	Met de rapportage van de onderzoeksopdracht digitale dienstverlening bepalen we de agenda van ontwikkelingen en verbeteracties voor de digitale dienstverlening in de komende vier jaren. We zetten in op het vernieuwen gemeentelijke website www.etten-leur.nl en het verbeteren van de integrale sturing op de online dienstverlening. We doen dit samen met onze inwoners.	2026

1.4 Ondermijnende criminaliteit

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

We willen het fenomeen ondermijnende criminaliteit zo effectief mogelijk aanpakken. Er wordt blijvend gewerkt aan de bewustwording voor bewoners, ondernemers, maar zeker ook ons eigen bestuur en organisatie. We zetten samen met partners zoals de Taskforce-RIEC, politie en andere partners in op het voorkomen van ondermijnende criminaliteit en (woon-) fraude. Bij constateren van ondermijnende criminaliteit wordt hierbij ook door de gezamenlijke partners opgetreden, en worden door deze partners de boetes opgelegd die binnen hun mogelijkheden liggen.

Maatschappelijk effect

Inwoners en ondernemers voelen zich veilig in hun woon- en werkomgeving.

Wat zijn de doelen?

1. Inwoners, ondernemers en onze eigen organisatie weten wat ze (ook anoniem) kunnen doen bij een vermoeden van ondermijnende activiteiten in hun omgeving.
2. We onderzoeken en pakken ontvangen signalen op met de samenwerkingspartners.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Ondermijning

Continue aandacht voor bewustwording. In oktober 2025 in de week van de veiligheid informeerden we inwoners over verschillende thema's op het gebied van ondermijning

Wat heeft aandacht nodig?

Ondermijning

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Ondermijning	Ondermijning op de agenda zetten (onder andere cybercrime en aanpak mensenhandel), werken aan bewustwording, zorgen voor een duidelijk meldpunt voor signalen. Samen met partners pakken we deze signalen aan. Het veiligheidsprogramma passen we daarop aan.	2026

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Actualisatie begroting 2026 - 2030					
1. Algemene uitkering meicirculaire 2026	0	0	0	0	0
2. Algemene uitkering decembercirculaire 2025	164	115	119	125	144
3. Vergoeding raadsleden	-58	-64	-60	-56	-85
4. Juniormedewerker griffie	-31	-97	-102	-105	-108
5. Functioneel applicatiebeheerder	0	-97	-101	-105	-108
6. Functioneel beheer HRM systeem	-57	-65	-68	-70	-72
7. Projectleider	0	-108	-112	-117	-119
8. Medewerker circulaire economie	0	-108	-112	-116	-120
9. Dekking uit CDOKE	0	108	112	116	120
10. Adviseur onderwijs	-92	-95	-95	-95	-94
11. Doorstroomcoach	-62	-114	-118	-122	-125
12. Actualisatie indexeringen 2027-2030	0	-99	209	540	1.474
13. Inzet stelpost indexeringen	189	217	217	217	217
14. Overig	-132	-180	-181	-181	-186
Totaal wijzigingen	-79	-587	-292	31	938

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Algemene uitkering meicirculaire 2026	We verwerken de meicirculaire 2026
2. Algemene uitkering decembercirculaire 2025	We verwerken de decembercirculaire 2025
3. Vergoeding raadsleden	We actualiseren de vergoeding voor de raadsleden met aan de hand van de circulaire politieke ambtsdragers.
4. Juniormedewerker griffie	De werkdruk op de griffie is hoog onder andere door de stijging van het aantal raadsleden, fracties en de ambities van de raad voor het raadsprogramma 2026-2030. Om de kwetsbaarheid te verminderen breiden we de formatie uit met 1 fte junior raadsadviseur.
5. Functioneel applicatiebeheerder	De financiële administratie en het verlenen van vergunningen zijn cruciale onderdelen van de bedrijfsvoering. Hiervoor zet de organisatie diverse applicaties in. Voor de continuïteit van het beheer van deze applicaties en het verminderen van bedrijfsvoering risico's is extra capaciteit benodigd.
6. Functioneel beheer HRM systeem	In 2025 schaften we een nieuw personeelsinformatiesysteem aan. Het functioneel beheer voor dit systeem organiseren we regionaal. We nemen dit af via een dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Moerdijk.
7. Projectleider	In het verhardingenplan, vastgesteld door de Raad op 27 oktober 2025, nemen we een extra projectleider op.
8. Medewerker circulaire economie	Door de groei van de werkzaamheden binnen de circulaire economie is een extra medewerker nodig. De kosten worden gedekt uit de uitkering Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE)
9. Dekking uit CDOKE	Door de groei van de werkzaamheden binnen de circulaire economie is een extra medewerker nodig. De kosten worden gedekt uit de uitkering Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE)
10. Adviseur onderwijs	Structurele uitbreiding voor een extra adviseur onderwijs.

Onderwerp	Toelichting
11. Doorstroomcoach	We breiden de formatie uit voor het aanstellen van doorstroomcoaches. We ontvangen hiervoor middelen van de Centrumgemeente Breda (zie programma 2). Dit is een nieuwe wettelijke taak om jongeren te begeleiden die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten.
12. Actualisatie indexeringen 2027-2030	Voor de jaren 2027-2030 actualiseerden we diverse indexeringspercentages voor loon- en prijsontwikkelingen. We gebruiken indexeringspercentages uit onafhankelijke bronnen (Centraal Planbureau).
13. Inzet stelpost indexeringen	In de begroting namen we budget op voor prijsstijgingen. Een deel van dit budget gebruiken we op de diverse programma's om de gestegen kosten op te vangen.
14. Overig	Administratieve wijzigingen tussen de programma's.

2. Sociaal Etten-Leur

Etten-Leur is een inclusieve gemeente waar iedereen alle kansen krijgt om mee te doen. Iedereen moet zich prettig en veilig kunnen voelen in zijn eigen leefomgeving. Samen zijn we verantwoordelijk voor schone en leefbare straten, buurten en wijken. Voor iedereen in Etten-Leur die dat nodig heeft moeten (sport)voorzieningen, zorg en ondersteuning toegankelijk en beschikbaar zijn. We denken vanuit het perspectief van mensen. Daarom spannen we ons in om zoveel als mogelijk problemen te voorkomen en de zorgvragers vroegtijdig te signaleren en te ondersteunen. We werken samen aan een gemeente waarin iedereen zelf regie voert over zijn/haar leven en de mogelijkheid krijgt om talenten en kwaliteiten te ontwikkelen en te benutten. Het beleid van de gemeente richt zich op alle doelgroepen, zogenaamd inclusief beleid. De komende jaren is er vanuit dit beleid wel extra aandacht voor de doelgroepen jongeren en ouderen.

Ontwikkelingen - Jeugdzorg en Wmo

Jeugdzorg

Om de jeugdzorg toekomstbestendig te maken, kwalitatief te verbeteren en in de toekomst beheersbaar te houden, is blijven doorontwikkelen op dit beleidsterrein noodzakelijk. Eén van de noodzakelijke maatregelen is een investering in de verbinding jeugdzorg en onderwijs. Hierdoor komen we meer aan de voorkant van de problematiek bij jongeren, voorkomen we een verergering van de problematiek en voorkomen we dat de wachtlijst in de toegang van de jeugdzorg verder oploopt.

Door het uitvoeren van een pilot van één schooljaar gaan we ondervinden of deze extra investering in de verbinding onderwijs en jeugdzorg deze verwachtingen gaat waarmaken. Deze incidentele kosten voor de verbinding onderwijs en jeugd, alsook de inzet ten behoeve van normaliseren en ouderschapsondersteuning, worden gedekt vanuit de resultaatbestemming over het boekjaar 2025.

Naast deze incidentele kosten zijn er ook structurele investeringen. Dit betreft enerzijds investeringen die noodzakelijk zijn voor het behoud van het preventieve aanbod in onze gemeente, zoals Kansrijke start € 28.000, Respijtzorg € 30.000 en Steunouders € 55.000. Ook zijn structurele investeringen nodig in de hoogcomplexe residentiële zorg. Dit sluit aan op de landelijke opdracht om de gesloten jeugdzorg (jeugdzorg plus) af te bouwen naar 0 plaatsen in 2030. Om dit te realiseren zetten we in op het realiseren van kleinschalige open woonvoorzieningen waar jongeren onvoorwaardelijk kunnen wonen in onze eigen regio (€ 420.000 per jaar)

Jongerenwerk

De online wereld neemt een steeds belangrijkere plaats in het leven van jongeren in en is niet meer weg te denken. Om goed aan te sluiten bij hun leef- en belevingswereld is het van belang dat het jongerenwerk zich nadrukkelijker richt op online contact met jongeren. Dit vraagt om een aansprekende aanpak die een zo groot mogelijke en diverse groep jongeren bereikt, juist ook degenen die via het reguliere jongerenwerk lastig te bereiken zijn. Samen met Surplus verkennen we hoe dit op het gebied van kennis, creativiteit en formatie vorm kunnen geven. We werken dit samen met Surplus uit en komen met nadere voorstellen in het derde kwartaal 2026.

Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord

Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) bouwt voort op het Integraal Zorgakkoord en is bedoeld om de uitvoering daarvan te verbreden, intensiveren, concretiseren en versnellen. Het akkoord versterkt de samenwerking tussen het sociaal domein en het zorgdomein en bevat afspraken tussen zorgpartijen en gemeenten om de kwaliteit en gelijkwaardigheid van toegang tot zorg en ondersteuning te verbeteren. Daarbij geeft het AZWA een stevige impuls aan de beweging van zorg naar gezondheid. De nadruk ligt op preventie en vroegsignalering en richt het zich op het afwenden van het oplopende arbeidsmarkttekort in zorg en welzijn. Het sociaal domein krijgt in dit akkoord een explicietere en centralere rol door middel van basisfunctionaliteiten (bewezen

effectieve domein overstijgende ketenaanpakken die in iedere regio moeten worden ingericht). Daarnaast worden verschillende onderdelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord, dat loopt tot en met 2026, binnen het AZWA geborgd. Over hoe de financiering van het AZWA er vanaf 2027 uit gaat zien (voor gemeenten en andere partners) worden landelijk nog afspraken gemaakt.

Ontwikkelingen - Onderwijs

Integraal Huisvestingsplan 2027-2042

Het doel van het Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP) is dat onze onderwijshuisvesting voldoet aan de eisen van onder andere Frisse Scholen, (Bijna) Energieneutrale Gebouwen (BENG) en de wensen van het inclusief onderwijs. Daarnaast staan we de komende jaren voor de ontwikkeling van het tijdelijk en permanent kindcentrum in nieuwbouwwijk Haansberg en van het Integraal Kindcentrum De Vincent.

Het IHP leggen we in het derde kwartaal 2026 ter vaststelling voor aan de gemeenteraad. Per project stellen we een financiële paragraaf op. Voor de realisering van het tijdelijk Kindcentrum in Haansberg nemen we krediet op in de Kadernota, omdat we koersen op opening per schooljaar 2027-2028.

(Ver)nieuwbouw KSE

Een deel van het gebouw van de KSE is meer dan 50 jaar oud en is aan vervanging toe. De KSE is in overleg met de gemeente over de toekomstplannen. Op dit moment onderzoeken we samen de mogelijke consequenties.

Wet van School naar Duurzaam Werk

Op basis van deze wet moeten jongeren tot 27 jaar met (risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt beter begeleid worden bij de overgang van school naar werk. Ze moeten geholpen worden om duurzaam aan het werk te blijven. Dit draagt bij aan gelijke kansen en het beter benutten van het arbeidspotentieel. Dit betekent uitbreiding van de doelgroep die onder leerplicht valt. Daarnaast vereist dit intensieve samenwerking met scholen en Doorstroompunt (voorheen Regionale Meld- en Coördinatiefunctie). Voor de inzet van de zogenaamde doorstroomcoach ontvangen we extra middelen van het Rijk.

Ontwikkelingen - Overig

Subsidiecoördinator

Om een kwaliteitsslag te maken en de risico's in het subsidieproces te verminderen, namen we in de begroting 2025 en 2026 formatie op voor de functie van subsidiecoördinator. In het derde kwartaal 2026 bereiden we voorstellen voor hoe we deze rol positioneren in Etten-Leur. We onderzoeken ook de mogelijkheden om de subsidiecoördinator een rol te laten vervullen om actief subsidies binnen te halen.

Verenigingsondersteuning

Met het geld uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) investeerden we in de ondersteuning

van onze verenigingen. We deden dit met een tijdelijke functie (0,5 fte) in de vorm van een verenigingsondersteuner. Op dit moment evalueren we deze functie. Op basis van deze evaluatie komen we met een voorstel of we deze functie wel of niet voortzetten.

Cultuurscout

Samen met de Nobelaer organiseren we in 2026 tenminste twee sociaal culturele projecten. Uit het project Samen Gezond Leven Etten-Leur 2026 financieren we de inzet van een cultuurscout, projectpromotie, inzet professionals en overige noodzakelijke middelen. Het jaar 2026 is een pilotjaar, waarin we ervaringen opdoen met de inzet van een cultuurscout. In de loop van 2026 komen we met nadere voorstellen om de cultuurscout ook voor 2027 te continueren.

Evenementensubsidies

Voor 2026 stelde de gemeenteraad € 200.000 beschikbaar voor organisaties en jongeren om evenementen te blijven of te gaan organiseren. Daarvoor stelden we een gebundelde subsidieregeling op. In het derde kwartaal 2026 evalueren we de inzet en gebruik van deze subsidieregeling.

Transitie lange termijn opvang Oekraïense ontheemden

Het Rijk werkt toe naar een normalisatie van de opvangsituatie per 5 maart 2027. De Europese richtlijn tijdelijke beschermingsmaatregel loopt dan af. Het kabinet wil dat voorzieningen voor Oekraïense ontheemden steeds meer dezelfde worden als die voor iedere inwoner van Nederland. Te denken valt aan arbeidsparticipatie, onderwijsdeelname en huisvesting. Een projectleider is inmiddels aan de slag om deze transitie vorm te geven voor Etten-Leur.

We financieren een coördinator uit de uitkering die we voor de opvang van Oekraïense ontheemden ontvangen. Aan deze functie voegen we nu ook de opvang van nieuwkomers (asielzoekers en statushouders) toe. Per jaar overwegen we de noodzaak en omvang van deze functie.

2.1 Iedereen moet mee kunnen doen

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Iedereen moet mee kunnen doen in Etten-Leur. De gemeenteraad zet in op het voorkomen dat jongeren vertrekken en zorgt ervoor dat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen. De gemeente moet voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen, in een armoedesituatie terechtkomen of grotere (gezondheids-)problemen krijgen. Ook gaat de raad voor een dementievriendelijke gemeente. Dat alles vraagt om meer activiteiten die gericht zijn op preventie, goede ondersteuning, zorg, hulpverlening, algemene voorzieningen, sport- en cultuurvoorzieningen. Ook hierbij is de menselijke maat leidend en doen we dit samen met de inwoners, ondernemers, verenigingen, instellingen en andere partners door goede communicatie en participatie. Door het samen te doen vergroot dit het gemeenschapsgevoel en wordt de afstand tussen gemeente en inwoners kleiner.

Maatschappelijk effect

- Iedereen kan meedoen en is welkom in de Etten-Leurse samenleving.
- (Kwetsbare) inwoners kunnen langer zelfstandig blijven.
- Etten-Leurenaren voelen zich verbonden met elkaar en met de gemeente.

Wat zijn de doelen?

1. Er zijn voldoende en laagdrempelige zorg- en welzijnsvoorzieningen dichtbij voor (kwetsbare) inwoners om langer zelfstandig te blijven leven in de eigen woning.
2. Voorzieningen en activiteiten, gericht op preventie, goede ondersteuning, zorg, hulpverlening, algemene voorzieningen, sport- en cultuur worden door de inwoners optimaal benut.
3. In deze voorzieningen en activiteiten samen optrekken met inwoners, zorg- en welzijnsondernemers, verenigingen en andere partners.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Woon-zorgvisie voor alle aandachtsgroepen

We werken aan het uitvoeringsplan van de woonzorgvisie. De scans toekomstbestendige wijken gebruiken we voor woningbouwontwikkeling en het opstellen van gebiedsplannen. In mei 2026 organiseren we weer een woon, welzijn en zorg tafel waar we ingaan op vernieuwende woonvormen. Het normenkader voor de toegankelijke openbare ruimten gebruiken we bij nieuwbouwplannen en reconstructies. We stimuleren senioren met een subsidieregeling om door te stromen naar een passende woning.

Versterkingsprogramma mantelondersteuning

Regionale samenwerking op het gebied van mantelzorg breiden we uit onder andere op het gebied van jonge mantelzorgers. Het steunpunt mantelzorg wordt steeds bekender. Het aantal ondersteuningsgroepen en activiteiten wordt uitgebreid. De voorbereiding van de mantelzorgwaardering 2026 loopt. Deze wordt op 9 mei 2026 in het Stadskantoor uitgereikt. We stelden voor 2026 extra middelen beschikbaar om de formatie van het Steunpunt Mantelzorg uit te breiden (tot 1 april 2027).

Aanpak laaggeletterdheid

We stelden een nieuw regioplan op met de 14 samenwerkende gemeenten.

Eén tegen eenzaamheid

We voerden het plan van aanpak 'één tegen eenzaamheid' uit. De week van de verbinding was een groot succes. Veel inwoners namen hieraan deel.

Wat heeft aandacht nodig?

Woon-zorgvisie voor alle aandachtsgroepen

-

Versterkingsprogramma mantelondersteuning

De druk op mantelzorgers blijft groot. Ondanks al onze inspanningen blijft dit een zorgpunt.

Aanpak laaggeletterdheid

In 2026 hebben we 10% minder middelen. De effecten houden we scherp in de gaten.

Eén tegen eenzaamheid

De werkgroep heeft voortdurend ondersteuning nodig.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Woon-zorgvisie voor alle aandachtsgroepen	Realiseren van voldoende voorzieningen voor wonen en zorg voor de aandachtsgroepen.	2026
Versterkingsprogramma mantelondersteuning	Ondersteunen en waarderen van mantelzorgers om hun draagkracht en draaglast te versterken.	2026
Aanpak laaggeletterdheid	De basisvaardigheden van onze minder taalvaardige volwassen inwoners op een laagdrempelige manier vergroten.	2026
Eén tegen eenzaamheid	Inwoners met gevoelens van eenzaamheid en het netwerk ondersteunen om mee te laten doen in de samenleving.	2026

2.2 Minima- en armoedebelief

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De raad zet erop in dat mensen niet buiten de boot vallen door financiële problemen. Ook mensen met een smalle beurs moeten mee kunnen doen in de Etten-Leurse samenleving.

Maatschappelijk effect

- Niemand mag buiten de boot vallen door financiële problemen.
- Mensen met een smalle beurs moeten mee kunnen doen in de samenleving.

Wat zijn de doelen?

1. Het terugdringen van het aantal mensen met schulden.
2. Inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum maken zoveel mogelijk gebruik van voorzieningen voor minima.
3. We zorgen voor laagdrempelige voorzieningen.
4. Het vroegtijdig signaleren en preventie van mogelijke schuldenproblematiek.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Uitvoeringsbeleid schuldhulpverlening

In maart 2026 zijn we gestart met Plinkr Begeleiding en Nazorg. Hiermee zetten we een belangrijke stap om inwoners tijdens het schuldhulpverleningstraject en daarna goed te ondersteunen. Met gerichte coaching versterken we de financiële redzaamheid, vergroten we het vertrouwen van inwoners in hun eigen kunnen en verkleinen we de kans op terugval. We helpen inwoners duurzaam grip te houden op hun geldzaken en werken toe naar financiële rust.

Vroeg erop af

We bereiken inwoners met betaalachterstanden per e-mail, briefpost of door een huisbezoek.

Voorzieningencheck

We stelden voor 2026 een actieplan op om samen met het Werkplein het aantal voorzieningenchecks te vergroten.

Pact tegen armoede

Inmiddels sloten ongeveer 40 partners zich aan bij het armoedepact.

Wat heeft aandacht nodig?

Uitvoeringsbeleid schuldhulpverlening

Meer bekendheid geven dat gemeenten ook schuldhulpverlening bieden aan ondernemers.

Vroeg erop af

We willen de acceptatie van het hulpaanbod verhogen.

Voorzieningencheck

Het gebruik van de voorzieningenwijzer valt tegen. Het Werkplein overweegt om de voorzieningenwijzer alleen voor de eigen doelgroep te gebruiken.

Pact tegen armoede

Het armoedepact brengt uiteenlopende organisaties samen, van vrijwilligersinitiatieven tot professionele instellingen. Die variatie is waardevol, maar vraagt ook om zorgvuldige afstemming, zodat iedereen kan bijdragen vanuit zijn eigen kracht.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Uitvoeren speerpunten regionale armoedebeleidsnota	Bestrijden van armoede door deelprojecten: - Project Vroeg erop af - Invoering Voorzieningencheck - Uitwerken en uitvoeren Pact tegen armoede Relatie met project onderzoek armoedeval.	2026

2.3 Wijkvoorzieningen en -gebouwen/accommodaties

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op een levendig netwerk van wijk- en sportvoorzieningen zodat we contact tussen inwoners bevorderen, het gemeenschapsgevoel stimuleren, eenzaamheid en stress voorkomen en gezondheid bevorderen.

Maatschappelijk effect

- Inwoners, van jong tot oud, kunnen elkaar ontmoeten en deelnemen aan activiteiten in de wijk(voorzieningen).

Wat zijn de doelen?

1. Wijkbewoners, verenigingen, maatschappelijke partners zetten zich actief in de wijken en in de wijkvoorzieningen in met als doel dat ze zich samen meer verantwoordelijk voelen voor de sociale samenhang in de wijk.
2. Er zijn voldoende maatschappelijke accommodaties die multifunctioneel gebruikt worden én toegankelijk zijn.
3. Wijkbewoners kunnen vinden welke activiteiten georganiseerd worden in de wijkvoorzieningen.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Samenwerking met sportverenigingen vormgeven

Samenwerking is vormgegeven. We hebben een vaste overlegstructuur waarbij ongeveer 15 sportverenigingen aansluiten in Etten-Leur. Dit resulteerde in het multifunctioneel inzetten van de sportaccommodaties en sportvelden. Dit zorgt onder andere voor meer zelfredzaamheid van verenigingen met eigen accommodatie. De zelfwerkzaamheid blijft gehanteerd op verzoek van verenigingen. Daarnaast is er verenigingsondersteuning ingezet bij het werven van vrijwilligers.

Verkoop Van Goghkerk

-

Verkoop vergadercentrum

Levering in het tweede kwartaal van 2026.

Ondersteuning vrijwilligers

Het vrijwilligersplatform Etten-Leur voor Elkaar bestaat 10 jaar. In het tweede kwartaal wordt een grote bijeenkomst met interactieve theatervoorstelling voor vrijwilligers georganiseerd. Hierbij wordt ingespeeld op actuele trends en ontwikkelingen. In het najaar volgt er een vrijwilligersgala.

Huisvesting Jeugdland

Jeugdland heeft duidelijkheid over een verhuizing van de Wipakker naar Haansberg. Gesprekken met Jeugdland en omwonenden zijn gestart. In 2026 onderzoeken we koppelkansen met Stichting Milieu Educatief Centrum. We bepalen wat het Programma van Eisen wordt en de locatie om dit mee te nemen in het omgevingsplan Haansberg.

Visie maatschappelijke accommodaties

De beleidsnota Maatschappelijke Accommodaties is vastgesteld. We maakten de eerste stappen voor de implementatie van de beleidsnota. We pasten de subsidieregelingen aan. We stelden een demarcatielijst op. De maatschappelijke accommodaties zijn toegankelijk voor iedereen. Beheer en exploitatie worden de komende jaren geüniformeerd. Gesprekken met de beheerders over WVS, vrijwilligers en overdracht van accommodaties zijn gevoerd en nog steeds gaande. Eerste stappen zijn gemaakt om uniformiteit in tarieven te krijgen. We verwachten dat vanaf 1-1-2027 toe te passen.

Wat heeft aandacht nodig?

Samenwerking met sportverenigingen vormgeven

Er zijn 15 sportverenigingen die deelnemen aan de overleggen. We hebben meer sportverenigingen. We blijven ook verenigingen uitnodigen die voorheen niet zijn aangesloten. Het werven van vrijwilligers blijft lastig voor verenigingen, daar blijven we de verenigingen ondersteunen. Daarnaast organiseren we ook een bijeenkomst in 2026 om samen te praten over het behouden en werven van vrijwilligers om deze kennis te delen.

Verkoop Van Goghkerk

-

Verkoop vergadercentrum

-

Ondersteuning vrijwilligers

Het vrijwilligerstekort blijft aandacht vragen.

Huisvesting Jeugdland

Ontwikkelingen Haansberg moeten gevolgd worden voordat er gebouwd kan worden.

Visie maatschappelijke accommodaties

In 2026 liggen de prioriteiten op uniformiteit in tarieven, beheer en exploitatie. Daarnaast huisvesting scouting Paulus, Jeugdland en scouting.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Samenwerking met sportverenigingen vormgeven	Multifunctioneel gebruik mogelijk maken, zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid ontwikkelen, vrijwilligers stimuleren.	2026
Verkoop Van Gogh kerk en vergadercentrum	De panden zijn verkocht. In 2026 ronden we de verkoop af.	2026
Ondersteuning vrijwilligers	Ondersteunen van vrijwilligers om met voldoende vrijwilligers het maatschappelijk veld te versterken in Etten-Leur.	2026
Huisvesting Jeugdland	Passende huisvesting Jeugdland zoeken.	2026
Visie maatschappelijke accommodaties	Er is een netwerk van toegankelijke en multifunctionele voorzieningen, met actieve inzet van wijkbewoners, verenigingen en maatschappelijke partners.	2026

2.4 Jong zijn in Etten-Leur

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad gaat ervoor dat Etten-Leur voor de jeugd voldoende (vrijtijd- sport- en cultuur)activiteiten, een bruisend jongerencentrum en goed onderwijs heeft. De gemeente denkt actief mee met ondernemende jongeren en werkt aan meer huisvesting voor jongeren. We zetten in op een betere verbinding van jong tot oud. Zo zetten we in op een aantrekkelijke gemeente voor de jeugd.

Maatschappelijk effect

- Etten-Leur is aantrekkelijk voor de jeugd.
- Etten-Leur zorgt goed voor haar jeugd.

Wat zijn de doelen?

1. Onderwijs zoveel als mogelijk dichtbij huis voor jongeren in Etten-Leur.
2. Ieder kind krijgt passende jeugdhulp en een veilig thuis.
3. Kwaliteit van zorg bevorderen door bundeling van jeugdhulp en onderwijs.
4. Goede, voldoende en betaalbare huisvesting voor jongeren.
5. De jeugd heeft/houdt eigen bruisende ontmoetingsplekken in Etten-Leur
6. Jeugd verbinden aan Etten-Leur in samenwerking met sport- en wijkverenigingen en ondernemers.
7. Inzicht krijgen in de behoeften en wensen van de jeugd, inclusief onderzoek naar behoefte jongerenraad.
8. Actief meedenken met ondernemende jongeren.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Jong ondernemen

Er is nu een langdurige samenwerking met Start-to-grow, zodat er een duurzame inzet is op de dienstverlening richting jongeren. Mooi voorbeeld is de realisering van ondernemersplek Solid Collective, geopend in februari 2026. Door samenwerking in de regio en met de Regio West-Brabant en innovatiespotter zijn de eerste stappen gezet om te werken aan talent behouden in de regio.

Lokale onderwijsagenda en Nationaal Plan Onderwijs

Alle projecten uit de lokale onderwijsagenda voeren we uit. De nieuwkomersklas breidden we uit door de komst van het AZC. De thuiszittersvoorziening en de Trampolinegroep zijn operationeel. Alle scholen nemen deel aan het project TAEL. We maakten met de GGD afspraken om het project M@zzel te starten na de zomervakantie.

Uitvoeren regiovisie jeugdzorg en lokale paragraaf

Voor de jaren 2026-2030 stelden we een nieuwe regiovisie op. Deze regiovisie is door alle gemeenteraden in het eerste kwartaal van 2026 vastgesteld. In het eerste kwartaal van 2026 evalueren we de huidige lokale paragraaf en stellen we vervolgens een nieuwe lokale paragraaf op.

Jong zijn in Etten-Leur

Jongeren zijn steeds meer bereid om mee te praten over waar ze zelf behoefte aan hebben (woningen, evenementen). Via jongerenwerk of anderszins blijven we inzetten op jongerenparticipatie.

Wat heeft aandacht nodig?

Jong ondernemen

Langetermijndoelen omzetten naar acties per jaar.

Lokale onderwijsagenda en Nationaal Plan Onderwijs

-

Uitvoeren regiovisie jeugdzorg en lokale paragraaf

In 2026 gaan we aan de slag met het uitvoeringsprogramma regionaal en het opstellen van de lokale paragraaf lokaal.

Jong zijn in Etten-Leur

Hulp van andere organisaties om nieuwe evenementen verantwoord tot stand te brengen. Online jongerenwerk versterken om daarmee juist inzicht te verkrijgen in wensen en behoeften van moeilijk bereikbare jongeren.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Jong Ondernemen	De dienstverlening aan startende en jonge ondernemers verbeteren.	2026
Lokale onderwijsagenda 2023 - 2027	Met partners (schoolbesturen, voorschool, gemeente) afspraken maken over de ontwikkeling van onderwijs en zorg in de onderwijsagenda.	2026
Nationaal Plan Onderwijs	Maatregelen treffen om de onderwijsvertraging bij kinderen als gevolg van Covid-19 in te lopen op cognitief, uitvoerend, sociaal en emotioneel vlak aanvullend op de maatregelen van school.	2026
Uitvoeren regiovisie jeugdzorg en lokale paragraaf	Zorgen voor een dekkend landschap aan voorzieningen om voor elke jongere een passend aanbod van hulp te bieden.	2026
Jong zijn in Etten-Leur	In gesprek gaan met jongeren om hun wensen en behoeften te kennen, behoefte aan een jongerenraad, meedenken met ondernemende jongeren en het behoud van een bruisende ontmoetingsplek.	2026

2.5 Gezond oud worden en zelf- en samen zorg

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op maatregelen die ervoor zorgen dat inwoners langer gezond en zelfstandig kunnen blijven wonen. Dat vraagt inzet op het gebied van gezondheid, veiligheid, welzijn, eenzaamheid, activiteiten voor ouderen, maar ook op het gebied van (senioren-)huisvesting. Dit alles in samenwerking met onder andere partners in de wijken, jongeren, zorginstellingen en de woningcorporatie. Vanwege de verwachte toename van het aantal kwetsbare ouderen zet de gemeente in op een dementievriendelijke gemeente, houden we rekening met de mogelijkheden van (intensieve) zorg in de wijken en bouwen we aan een sterke gemeenschap.

Maatschappelijk effect

- Ouderen wonen langer zelfstandig en veilig in Etten-Leur.

Wat zijn de doelen?

1. Versterken van zelfredzaamheid en gezondheid (preventie).
2. Sterke gemeenschappen, waarbij inwoners zelf en samen zorgen.
3. Voldoende ondersteuning op het juiste moment en in de juiste omgeving.
4. Etten-Leur is een dementievriendelijke gemeente.
5. Voldoende passende huisvesting (met zorg) voor senioren.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Dementievriendelijke gemeente

De uitvoering van het jaarplan verloopt volgens schema. Alle activiteiten (VR-brillen project voor bewustwording, diverse activiteiten en ondersteuningsgroepen in het voorliggend veld) en de samenwerking tussen de verschillende partners lopen goed. In 2026 zijn we met verschillende projecten aan de slag met ondernemers en scholen.

Versterken van de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars (sociaal en medisch domein)

Het opgebouwde netwerk met zorg- en welzijnspartners is waardevol. We voerden het regioplan uit met de verschillende actielijnen daarin, zoals leefstijl, leefomgeving en kansengelijkheid, mentale gezondheid en kwetsbare ouderen. We bereiden ons regionaal en lokaal voor op het Aanvullende Zorg en Welzijnsakkoord.

Regisseren Community Care

Dit project ronden we in 2025 af.

Project samen gezond leven (verbinding lokaal sportakkoord, lokaal preventieakkoord en lifestyle)

We voeren de doelen en acties van het project Samen Gezond Leven Etten-Leur uit. Ook voor 2026 is er weer een uitgebreid aanbod aan acties en activiteiten. Er komen mooie initiatieven van of in samenwerking met partners en inwoners tot stand, die bijdragen aan de gezondheid van inwoners (variërend van projecten op gebied van bewegen en valpreventie tot gezond eten). We werken hiermee aan preventie en gezondheid.

Wat heeft aandacht nodig?

Dementievriendelijke gemeente

Het aantal inwoners met dementie blijft toenemen.

Versterken van de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars (sociaal en medisch domein)

We wachten op de landelijke ontwikkelingen van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord. Hier zou in de eerste helft van 2026 meer duidelijk over moeten worden. Dit heeft ook gevolgen voor de verdere financiering en de mogelijkheden om de lopende activiteiten voort te zetten. Het is nog niet duidelijk hoe de financiën verdeeld worden. Wel is duidelijk dat we (tijdelijk) extra geld krijgen. We volgen de ontwikkelingen op de voet.

Regisseren Community Care

-

Project samen gezond leven (verbinding lokaal sportakkoord, lokaal preventieakkoord en lifestyle)

De landelijke ontwikkelingen maken de financiering en voortzetting van de activiteiten onzeker. We werken samen met partners om ook zonder financiële bijdrage van de gemeente waar mogelijk gezondheidsinitiatieven voort te zetten.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Dementievriendelijke gemeente	Inwoners met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers zo lang mogelijk mee laten doen in de samenleving.	2026
Versterken van de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars (sociaal en medisch domein)	Samenwerken aan preventie en positieve gezondheid met gezamenlijke financiering.	2026
Regisseren Community Care	Sterke gemeenschappen waarin (kwetsbare) ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.	2026
Project samen gezond leven (verbinding lokaal sportakkoord, lokaal preventieakkoord en lifestyle)	Preventiemaatregelen treffen op het gebied van gezondheid, sport en bewegen en lifestyle.	2026

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Actualisatie begroting 2026 - 2030					
1. Op en afbouw Jeugdzorg Plus	-420	-420	-420	-420	-420
2. Doorontwikkelpunten Jeugd	-113	-113	-113	-113	-113
3. Uitbreiding capaciteit mantelzorg	-126	-38	0	0	0
4. Beschermd wonen	223	0	0	0	0
5. Beschermd wonen - jongerenhuisvesting	-105	-30	-30	-30	0
6. Aanvullende bijdrage Veilig Thuis	-98	0	0	0	0
7. Waspunt	-70	-70	-70	-70	-70
8. Regeling regionaal programma en Doorstroompuntfunctie 2026-2029	156	156	156	156	156
9. Doorstroompuntfunctie 2026-2029	-94	-43	-38	-35	-31
10. Leefbaarheidsbudget	-58	0	0	0	0
11. Indexatie subsidie Surplus	-88	-80	-80	-80	-80
12. Actualisatie indexeringen 2027-2030	0	-33	-75	-227	-352
13. Overig	0	0	0	0	0
Totaal wijzigingen	-793	-671	-670	-819	-910

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Op en afbouw Jeugdzorg Plus	De gesloten jeugdzorg (JeugdzorgPlus) moet uiterlijk in 2030 afgebouwd zijn. Tot 2030 zal deze vorm van Jeugdzorg blijven bestaan. Daarnaast werken we aan de opbouw van kleinschalige, open alternatieven en ambulante zorg zodat deze de gesloten plaatsing zal kunnen vervangen.
2. Doorontwikkelplan Jeugd	Er is een ontwikkelplan opgesteld om de jeugdzorg toekomstbestendig te maken, kwalitatief te verbeteren en financieel beheersbaar te houden.
3. Uitbreiding capaciteit mantelzorg	Er wordt steeds meer gebruik gemaakt van mantelzorg. Er is extra budget nodig voor de uitbreiding van de werkzaamheden door Surplus. Mogelijk is ook in de toekomst hiervoor budget nodig.
4. Beschermd wonen	Breda organiseert Beschermd wonen en krijgt daarvoor geld van het Rijk. Breda paste de begroting 2026 aan.
5. Beschermd wonen - jongerenhuisvesting	Voor de realisatie van een woonvoorziening aan de Lambertusstraat stellen we € 105.000 beschikbaar. Voor het sociaal beheer door Huishoudmeesters wordt tot en met 2029 € 30.000 beschikbaar gesteld.
6. Aanvullende bijdrage Veilig Thuis	In de afgelopen periode had Veilig Thuis te maken met een forse toename van meldingen, adviesvragen, een groeiende complexiteit van gevallen en aanhoudende personele krapte. De bestuurders van de 14 gemeenten stelden unaniem vast dat extra financiële middelen nodig zijn om de continuïteit van de wettelijke taken te waarborgen.
7. Waspunt	De kosten voor het Waspunt stijgen omdat we BTW verschuldigd zijn. In de begroting was daarmee geen rekening gehouden.
8. Regeling regionaal programma en Doorstroompuntfunctie 2026-2029	We ontvangen middelen van de Centrumgemeente Breda. Deze middelen zijn bedoeld om de wettelijke taak uit te voeren om jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten te begeleiden. Een startkwalificatie is het minimale onderwijsniveau dat nodig is om duurzaam kans te maken op werk. We betalen hiervan de doorstroomcoach in programma 1 en de kosten voor de doorstroompuntfunctie (zie hieronder).
9. Doorstroompuntfunctie 2026-2029	We voeren de nieuwe wettelijke taak uit om jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten te begeleiden. Een startkwalificatie is het minimale onderwijsniveau dat nodig is om duurzaam kans te maken op werk. We ontvangen hiervoor middelen van de Centrumgemeente Breda.
10. Leefbaarheidsbudget	Het leefbaarheidsbudget voor 2026 bedraagt weer € 100.000.
11. Indexatie subsidie Surplus	We indexeren vanaf 2026 de subsidie aan Surplus. We dekken dit uit de stelpost indexeringsbudgetten (zie programma 1).
12. Actualisatie indexeringen 2027-2030	Indexering kadernota volgens nieuwe indexcijfers
13. Overig	Administratieve wijzigingen tussen de programma's.

3. Ruimte voor wonen en leven in Etten-Leur

We werken aan een groen, levendig en veilig Etten-Leur. Op wijk- en buurniveau zorgen we voor een goed voorzieningenniveau en kijken we waar nieuwe(re) vormen van voorzieningen de ruimte kunnen krijgen. We werken aan een optimale inrichting van de openbare ruimte en zorgen ervoor dat het onderhoud van openbaar groen, wegen en straten in orde is, nu en in de toekomst. Met adequate preventie en projecten dragen we bij aan de versterking van de leefbaarheid en de veiligheid van wijken en buurten.

Ontwikkelingen

Vorbereiden op tijdelijke maatregelen elektriciteitsaansluiting nieuwbouwwoningen

Momenteel is er op het elektriciteitsnet weinig tot geen ruimte voor nieuwe aansluitingen.

We houden er daarom rekening mee dat er na juli 2026 te weinig vermogen is om alle nieuwbouwwoningen aan te sluiten. Zonder energieaansluiting kunnen we de woningen niet opleveren. Als het daadwerkelijk zo is zetten we grote batterijen en/of gas- en dieselgeneratoren in als tijdelijke energievoorziening. We voorzien dat we dan extra kosten krijgen en informeren de raad op dat moment.

Onderzoek ontwikkeling terrein Saica Flex

We kochten het terrein van Saica Flex aan de Parallelweg. We onderzoeken voor dit terrein de mogelijkheden. We denken aan:

- Een verdeelstation voor energie voor Enexis;
- Een locatie voor startende ondernemers;
- Een laadstation voor elektrisch vervoer, samen met een mobiliteitshub. Wanneer mogelijk ook een oplaadstation voor batterijen van elektrisch werkmaterieel;
- Het delen van elektrisch vermogen met nabije bedrijven.

3.1 Woningbouw

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Woningen toevoegen aan onze woningvoorraad zodat er een woning is voor elke Etten-Leurenaar, passend bij diens inkomen met een diversiteit aan woningen voor jongeren, gezinnen en senioren. We gaan voor gemengde duurzame, veilige wijken waarin sprake is van sociale samenhang.

Maatschappelijk effect

- Er zijn voldoende passende woningen voor iedere aandachtsgroep.
- Wijken en woningen zijn duurzaam, de omgeving is veilig en er is sociale samenhang.

Wat zijn de doelen?

1. Het bouwen van gemiddeld 300 woningen per jaar.
2. De woon- en leefomgeving nodigen uit om naar buiten te gaan, elkaar te ontmoeten en te bewegen.
3. Er is voldoende groen, ruimte voor waterberging, infiltratie en er zijn voldoende speelvoorzieningen in woonwijken.
4. Het stimuleren van de verduurzaming van 3.000 woningen.
5. Het realiseren van nieuwe woonvormen om senioren beschut maar zelfstandig te laten wonen.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Woningbouw: Lage Vaartkant, Intratuin en lintbebouwing

Het participatietraject is afgerond. De kaders zoals aantallen woningen, verdeling, water, groen en spelen zijn vastgesteld.

Woningbouw: Diverse woonprojecten (met uitzondering van nieuwe wijken)

De meeste projecten liggen op schema.

Omgevingsvisie: Doorwerking naar de uitvoering inclusief inzet op datasturing

De adviesafdeling, een intern overleg met verschillende vakdisciplines, biedt de mogelijkheid om vanaf de start van beleid of uitvoering de koppeling met de integrale Omgevingsvisie te maken. De invoering van de Omgevingswet uit 2024 vraagt om met een integrale blik naar fysieke leefomgeving te kijken. We maken de koppeling van visie naar uitvoering. Vervolgens kijken we na de uitvoering waar we de visie verder moeten aanpassen.

Woningbouw: Haansberg-Oost

We liggen op koers. In 2026 ronden we het omgevingsplan definitief af. Daarna starten we direct met de uitgifte van de gronden. In 2026 voeren we ook de civieltechnische werkzaamheden uit, zodat we het gebied bouwrijp opleveren. Het definitieve ontwerp voor de buitenruimte maken we in 2026. Daarna starten we met de woonrijpe inrichting.

Woningbouw: Haansberg

In december 2025 stelde de gemeenteraad het integraal Masterplan Haansberg vast inclusief de grondexploitaties.

Wat heeft aandacht nodig?

Woningbouw: Lage Vaartkant, Intratuin en lintbebouwing

Woningbouw: Diverse woonprojecten (met uitzondering van nieuwe wijken)

Voor de afronding van Schoenmakershoek (Oost) moet de provincie een natuurvergunning afgeven. Het is in verband met onduidelijkheid over de stikstofregels niet bekend wanneer die vergunning kan worden verstrekt.

Omgevingsvisie: Doorwerking naar de uitvoering inclusief inzet op datasturing

Het besef groeit dat met de invoering van de Omgevingswet (2024) gemeenten hun interne werkwijze moeten aanpassen. Als er een nieuwe beleidsinzicht is kunnen we de beschikbare beleidsinstrumenten dan snel erop aanpassen. De beleidsinstrumenten zijn de Omgevingsvisie, het Omgevingsprogramma, het Omgevingsplan en de Omgevingsvergunning. We ontwikkelen hulpmiddelen en werkprocessen voor planvorming, monitoring, evaluatie en bijstelling van omgevingsbeleid. Op basis van het nieuwe coalitieakkoord brengen we de benodigde financiële middelen in beeld voor het begrotingsjaar 2027 en verder.

Woningbouw: Haansberg-Oost

Er is een brede maatschappelijke dialoog nodig, omdat in dit gebied veel verschillende eigenaren en belangen aanwezig zijn.

Woningbouw: Haansberg

De uitvoering van het Masterplan. De ambities zijn immers hoog en dit brengt een keuze met zich mee per fase in relatie tot snelheid, financiën en arbeid.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:	
Woningbouw: Diverse woonprojecten (met uitzondering van nieuwe wijken)	We ronden onder andere de volgende projecten af: Spoorlaan 19 (2026), Stationsplein 45 (2026/2027), Stationsplein 3 (2026/2027), Markt 9 (2027), Schoenmakershoek-Oost (2027) en Wipakker (2028/2029). Verder zetten we actief in op andere minder omvangrijke projecten binnenstedelijk waar wenselijk en mogelijk.	2026	2029
Woningbouw: Haansberg-Oost	We starten met de gebiedsontwikkeling van Haansberg-Oost, met als doel start woningbouw in 2026. De oplevering verwachten we in 2027 en 2028.	2026	2028
Woningbouw: Lage Vaartkant, Intratuin en lintbebouwing	We starten met het omgevingsplan voor de verplaatsing van het tuincentrum en de woningbouwontwikkeling aan de Lage Vaartkant, inclusief aanpassingen aan de Bredaseweg. Start woningbouw in 2028, oplevering verwachten we in 2032.	2028	2032
Omgevingsvisie: Doorwerking naar de uitvoering inclusief inzet op datasturing	We gaan werken aan het instrument 'programma' uit de Omgevingswet. Daarbij willen we eerst onderzoeken op welke manier we de abstracte doelen uit de Omgevingsvisie meer concreet kunnen maken.	2026	
Woningbouw: Haansberg	We starten met de gebiedsontwikkeling van Haansberg, met als doel start woningbouw in 2027. De oplevering verwachten we in 2032.	2027	2032

3.2 Verkeersafwikkeling

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad gaat voor een goede, duurzame en veilige verkeersafwikkeling door de verkeersstructuur daarop aan te passen.

Maatschappelijk effect

- Er is goede verkeersafwikkeling en verkeersdoorstroming in en om Etten-Leur.

Wat zijn de doelen?

1. Duurzame mobiliteit en specifiek fietsen stimuleren.
2. Keuzemogelijkheden in mobiliteit bieden voor duurzame verkeersafwikkeling.
3. Het parkeerbeleid wordt geoptimaliseerd.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Verkeer: Evaluatie Parkeerbeleid en parkeerbeleid aanpassen

We voeren het Parkeerbeleid uit.

Verkeer: Plan van aanpak en uitvoering verkeersontsluitingen (inclusief tijdelijke aanpassingen Etten-Leur Noord)

De uitvoering van het project 'Plan van aanpak verkeersontsluitingen' ligt op schema. Het knelpunt is onderzocht.

Verkeer: Onderzoek spoortunnel

Het project tunnel en oostelijke randweg loopt op planning. De mijlpaal van 15 december 2025 voor het aanleveren, door Haskoning en Arcadis, van alle onderzoeken, ramingen, berekeningen en schetsontwerpen is gehaald. Uitgebreide participatie en communicatie met omgeving en direct betrokken stakeholders vond plaats. We informeerden de raad op 9 maart 2026 over het aanvragen van aanvullend voorbereidingskrediet. De samenwerking met de verschillende partners verloopt naar wens.

Wat heeft aandacht nodig?

Verkeer: Evaluatie Parkeerbeleid en parkeerbeleid aanpassen

De komende jaren gaan we de parkeergarage verder aanpakken. Zo worden de plafonds, muren en vloer opgeknapt en zorgen we voor een nieuwe uitstraling.

Verkeer: Plan van aanpak en uitvoering verkeersontsluitingen (inclusief tijdelijke aanpassingen Etten-Leur Noord)

De uitvoering van het project 'Uitvoering verkeersontsluitingen' is gekoppeld aan het al dan niet doorgaan van de aanleg van de tunnel en randweg.

Verkeer: Onderzoek spoortunnel

Op het gebied van cofinanciering is nog geen succes geboekt. We zetten nog meer in op onderzoek waar subsidie of cofinanciering te halen is. Daarnaast is uit de eerste stikstofberekeningen gebleken dat we met de tunnel en oostelijke randweg de ondergrens overschrijden. Op het gebied van stikstofdepositie is verder onderzoek noodzakelijk.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Verkeer: Evaluatie Parkeerbeleid en parkeerbeleid aanpassen	We optimaliseren ieder jaar ons parkeerbeleid. Aan de hand van ontwikkelingen passen we ons beleid aan en stellen dit ieder jaar voor.	2026
Verkeer: Plan van aanpak en uitvoering verkeersontsluitingen (inclusief tijdelijke aanpassingen Etten-Leur Noord)	Eerst willen we het uitvoeringsplan van de Mobiliteitsvisie vaststellen. Daarin komen we met een plan van aanpak om de geadviseerde wijzigingen in de infrastructuur verder op te pakken.	2026
Verkeer: Onderzoek spoortunnel	We onderzoeken de mogelijkheden voor een spoortunnel en randweg. Daarbij starten we met een uitvoeringsaanpak. Die bestaat onder andere uit een lobbytraject om extra bijdragen van ketenpartners te verkrijgen.	2026

3.3 Verkeersveiligheid

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op het verbeteren van de verkeersveiligheid door zich te focussen op gedrag, infrastructuur en handhaving. De gemeenteraad gaat voor 0 verkeersdoden.

Maatschappelijk effect

- Er is veilig gedrag in het verkeer
- De infrastructuur is veilig

Wat zijn de doelen?

1. Verkeersveilig gedrag stimuleren en daar bij de inrichting van infrastructuur rekening mee houden.
2. Verkeersdoden en ongevallen voorkomen.
3. Het aantal gevaarlijke verkeerspunten terugdringen.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Verlichting: Aanleg verlichting Bolwerk

Voor de verlichting op het Bolwerk is overleg geweest met netbeheerder Enexis. Enexis is met de voorbereiding bezig voor de aanleg van de grondkabel. Enexis is daarvoor in overleg met Rijkswaterstaat. Als de vergunning binnen is start Enexis met de aanleg van de grondkabel. Daarna plaatsen we de masten en armaturen.

Wat heeft aandacht nodig?

Verlichting: Aanleg verlichting Bolwerk

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Verlichting: Aanleg verlichting Bolwerk	We leggen, als Enexis hier een kabel gaat leggen, verlichting aan op het Bolwerk. Het besluit van Enexis verwachten we eind 2025. Met de aanleg van verlichting zorgen we voor een veilig verlichte route voor de fietsers in de ochtend en de avond.	2027

3.4 Beheer en onderhoud van het openbaar gebied

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op een veilige en schone leefomgeving als gegarandeerd basisniveau in alle wijken en op de bedrijventerreinen.

Maatschappelijk effect

- De leefomgeving is schoon, veilig en voldoet aan de afgesproken normen voor aanleg en beheer.
- Het afvalbeleid is duidelijk voor inwoners en ondernemers.

Wat zijn de doelen?

1. De aanlegkwaliteit van de leefomgeving voldoet aan CROW niveau A+/A (CROW: kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur).
2. Het beheer en onderhoud van de leefomgeving voldoet aan CROW niveau B of C.
3. Het behalen van de doelen uit het afvalbeleid.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Afval: Intensiveren toezicht en handhaving zwerfafval en afvaldumpingen

We zetten wekelijks mensen in, behandelen meldingen en beboeten waar mogelijk. In 2026 breiden we het aantal camera's uit van vier naar acht. Deze camera's helpen ons patronen in bijplaatsingen te herkennen en ondersteunen daarmee onze BOA's bij het gericht inzetten van toezicht. De camera's worden uitsluitend gebruikt om terugkerende situaties in beeld te brengen, niet om personen te identificeren. De komende periode richten we dit proces zorgvuldig in. Daarbij besteden we extra aandacht aan samenwerking, het borgen van privacy en duidelijke communicatie met inwoners. Zo zorgen we ervoor dat deze aanpak helder, proportioneel en effectief wordt toegepast.

Openbare ruimte: aanleg en beheer groen

We hebben vastgestelde beheerplannen voor groen, straatmeubilair, verhardingen en een normenkader toegankelijkheid. Ook maken we een jaarplan voor het groenplan, dat bieden we tegelijk met de begroting en de tweede bestuursrapportage aan.

Openbare ruimte: aanleg en beheer verhardingen

We hebben vastgestelde beheerplannen voor groen, straatmeubilair, verhardingen en een normenkader toegankelijkheid.

Wat heeft aandacht nodig?

Afval: Intensiveren toezicht en handhaving zwerfafval en afvaldumpingen

We merken dat het naleven en handhaven van de regels voor afvalinzameling op sommige locaties steeds lastiger wordt. Daarom werken we aan een bestuursrechtelijke aanpak waarmee we overtredingen sneller en efficiënter kunnen afhandelen. Dit doen we stap voor stap en in nauwe samenwerking met handhaving en de buitendienst, zodat de uitvoering zorgvuldig gebeurt.

Openbare ruimte: aanleg en beheer groen

-

Openbare ruimte: aanleg en beheer verhardingen

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Afval: Intensiveren toezicht en handhaving zwerfafval en afvaldumpingen	We intensiveren het toezicht en de handhaving op zwerfafval en afval dumpingen.	2026
Openbare ruimte: aanleg en beheer groen	Onderhoud en aanleg volgens de vastgestelde niveaus in het groenplan uitvoeren. Deze zijn meer gebaseerd op biodiversiteit, vergroening en het maken van een groen netwerk en minder op kwaliteitsniveaus. In 2030 voeren we een update van het plan uit voor het instandhouden van de voorziening.	2030
Openbare ruimte: aanleg en beheer verhardingen	Onderhoud en aanleg volgens de vastgestelde niveaus in verhardingenplan uitvoeren. We hanteren de niveaus A, B en C van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur). In 2030 voeren we een update van het plan uit voor het instandhouden van de voorziening.	2030

3.5 Huisvesting bijzondere doelgroepen

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op voldoende huisvesting van statushouders en andere bijzondere doelgroepen.

Maatschappelijk effect

- Een thuis voor alle aandachtsgroepen.

Wat zijn de doelen?

1. Samen met woningcorporaties zorgen voor voldoende (tijdelijke) en betaalbare huisvesting voor:
 - statushouders;
 - spoedzoekers;
 - arbeidsmigranten;
 - sociaal en medisch urgenten;
 - uitstroom uit intramurale instelling;
 - Oekraïense vluchtelingen.
2. Voldoende en kwalitatief goede huisvesting van arbeidsmigranten binnen de kaders van het raadsbesluit op 7 februari 2022.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Huisvesting: Doorstromers

We voldoen voor de huisvesting van statushouders aan de wettelijke taakstelling. Er zijn goede afspraken met Alwel, ook over huisvesting van spoedzoekers en doorstroom. De opvang van Oekraïners voldoet grotendeels aan de taakstelling.

Huisvesting: Arbeidsmigranten

Er is een project grootschalige huisvesting gerealiseerd. Deze locatie is nu ruim een jaar in gebruik. Dit gaat goed. De regels voor huisvesting in (bedrijfs)woningen lagen ter inzage en worden 29 juni 2026 opgenomen in het omgevingsplan. Het aantal vergunningen voor huisvesting bleef stabiel. Door het nieuwe 'strengere' beleid verwachten we komend jaar de eerste daling in het aantal vergunde locaties te zien.

Huisvesting: Spoedzoekers

We voldoen voor de huisvesting van statushouders aan de wettelijke taakstelling. Er zijn goede afspraken met Alwel, ook over huisvesting van spoedzoekers en doorstromers. De opvang van Oekraïners voldoet grotendeels aan de taakstelling.

Huisvesting: Asielzoekers

We behaalden de taakstelling 2025 voor statushouders. Daarmee voldoen we aan de wettelijke verplichting. In de eerste helft van het jaar hadden we een achterstand van 17 statushouders die we moesten huisvesten. Dat haalden we in de tweede helft van het jaar in. Volgens de spreidingswet moeten we in Etten-Leur 250 asielzoekers huisvesten per 1 juli 2025. Met de opening van het AZC op 31 maart 2025, voldoen we aan de Spreidingswet en onze wettelijke verplichting.

Wat heeft aandacht nodig?

Huisvesting: Doorstromers

Het is nog niet duidelijk wat de spreidingswet gaat betekenen voor de (haalbaarheid van) opgaven bij statushouders. Voor de opvang van Oekraïners zijn we nog in afwachting van nieuwe regelgeving.

Huisvesting: Arbeidsmigranten

Het zou mooi zijn als er nog een collectieve locatie komt zodat er woningen vrij kunnen komen in het binnenstedelijk gebied. We zijn hierbij echter afhankelijk van initiatiefnemers. Nieuwe initiatieven zijn er op dit moment niet.

Huisvesting: Spoedzoekers

Het is nog niet duidelijk wat de spreidingswet gaat betekenen voor de (haalbaarheid van) opgaven bij statushouders. Er is extra inspanning nodig voor de opvang van Oekraïners.

Huisvesting: Asielzoekers

Het blijft een jaarlijkse uitdaging om de taakstelling voor statushouders te behalen.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Huisvesting: Arbeidsmigranten	We focussen ons in 2026 op nieuwe initiatieven voor grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten.	2026
Huisvesting: Spoedzoekers	We werken mee aan oplossingen voor huisvesting van spoedzoekers. Voor spoedzoekers maken we in 2026 voor meerdere jaren afspraken met Alwel.	2026
Huisvesting: Doorstromers	We werken mee aan oplossingen voor huisvesting van doorstromers. Voor doorstromers maken we in 2026 voor meerdere jaren afspraken met Alwel.	2026
Huisvesting: Asielzoekers	In 2025 openden we een asielzoekerscentrum.	2026

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Actualisatie begroting 2026 - 2030					
1. Motie straatintimidatie	-20	-20	-20	-20	-20
2. Onderzoek locatie Saica Flex pand	-65	0	0	0	0
3. Indexering maaien	-12	-12	-12	-12	-12
4. Baggerwerkzaamheden	-15	-53	0	0	0
5. Overig	-20	0	0	0	0
Totaal wijzigingen	-132	-85	-32	-32	-32

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Motie straatintimidatie	Voor het uitvoeren van de motie straatintimidatie nemen we dit bedrag op. Meer informatie leest u in de raadsinformatiebrief. In het najaar volgt een plan van aanpak.
2. Onderzoek locatie Saica Flex pand	We onderzoeken voor de locatie van het Saica Flex pand aan de Parallelweg de mogelijkheden.
3. Indexering maaien	We indexeren de budgetten vanaf 2026 op basis van huidige contractafspraken. We dekken dit uit de stelpost indexeringsbudgetten (zie programma 1).
4. Baggerwerkzaamheden	Het Waterschap voert baggerwerkzaamheden uit en we voeren achterstallig slootonderhoud in 2026 en 2027 uit.
5. Overig	Administratieve wijzigingen tussen de programma's.

4. Economie en werk in Etten-Leur

Samen met ondernemers, inwoners en andere partners werken we aan een gezonde economie met volop kansen voor iedereen. We stimuleren het toegroeien naar een volledig circulaire economie in 2050 en geven daarin als gemeente zelf het goede voorbeeld. Werken biedt de mogelijkheid om in ons levensonderhoud te voorzien en is een belangrijke basis om mee te doen in onze samenleving. Een goed ondernemersklimaat met aantrekkelijke werkgelegenheid, ook voor mensen met een beperking en een afstand tot de arbeidsmarkt, is daarom van groot belang. We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt, de verbinding van onderwijs met ondernemers, het aantrekken van arbeidsintensieve bedrijven die van toegevoegde waarde zijn, een goed vestigingsklimaat en aantrekkelijke vitale bedrijventerreinen. Voor het goed benutten van arbeidspotentieel blijven we inzetten op een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

4.1 Zo veel mogelijk mensen aan het werk

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Iedereen kan meedoen en zo veel mogelijk mensen gaan aan het werk. Ook vrijwilligerswerk is werk; het doel is dan om daar waar mogelijk in te stromen op de arbeidsmarkt. Als dat laatste niet lukt, dan is het belangrijk dat mensen een zinvolle dagbesteding hebben.

Maatschappelijk effect

- Zo veel mogelijk Etten-Leurenaren hebben betaald werk.
- Ook Etten-Leurenaren, die niet kunnen werken, doen mee door vrijwilligerswerk te doen of een zinvolle dagbesteding te hebben.

Wat zijn de doelen?

1. Het terugdringen van het aantal Etten-Leurenaren, dat niet werkt.
2. Inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar werk of dagbesteding.
3. Het voorkomen van armoedeval¹.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Uitwerken visie Werken aan Onderwijs en Human Capital agenda

De Human Capital Agenda en de regionale arbeidsmarktagenda zijn opgesteld. Het onderwijs en het lokale bedrijfsleven pakken de uitvoering van deze agenda samen op.

Wat heeft aandacht nodig?

Uitwerken visie Werken aan Onderwijs en Human Capital agenda

-

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Uitwerken visie Werken aan Onderwijs en Human Capital agenda.	Goede samenwerking stimuleren tussen gemeente, (voortgezet) onderwijs en bedrijfsleven om schoolverlaters zoveel mogelijk rechtstreeks door te laten stromen naar de arbeidsmarkt.	2026

¹ Armoedeval is de situatie waarin iemand vanuit de bijstand gaat werken en er daardoor financieel op achteruit gaat.

4.2 Het versterken van de economie

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op een sterke lokale economie die voorbereid is op de kansen en uitdagingen van de toekomst.

Maatschappelijk effect

- Een sterke lokale economie die voorbereid is op de toekomst.

Wat zijn de doelen?

1. Goed ondernemersklimaat.
2. Ruimte voor gevestigde bedrijven om uit te breiden.
3. Binnen de mogelijkheden bij inkoop voorrang geven aan Etten-Leurse bedrijven.
4. Tegengaan van leegstand en revitaliseren van bestaande bedrijventerreinen.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?
Economie: Revitalisering bedrijventerreinen door actief grondbeleid De gemeenteraad stelde het rapport 'Toekomstbestendig Vosdonk' op 9 maart 2026 vast. Het rapport geeft waardevolle inzichten die ons helpen bij het maken van strategische keuzes voor onze bedrijventerreinen.
Economie: Accountmanagement Het accountmanagement is succesvol en een doorlopend proces.
Economie: Versterken lokaal ondernemerschap Ondernemers weten onze partners Ondernemersklankbord en Start-to-Grow steeds beter te vinden. Dat geldt ook voor de gemeentelijke accountmanagers van het team Economische Zaken. De zichtbaarheid van het accountmanagement is vergroot dankzij de campagne rondom de Dag van de Ondernemer. Hierdoor is de dienstverlening naar de lokale ondernemers verbeterd en is er meer zicht op de kansen en uitdagingen. Zowel in de winkelgebieden als op de bedrijventerreinen zit de onderlinge samenwerking in een stijgende lijn.
Economie: Ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen / Grote Oogst Het programma Grote Oogst is erop gericht op bedrijventerrein Vosdonk een samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven te bereiken om op het gebied van energietransitie, circulaire economie en inrichting (openbare) ruimte verbeteringen door te voeren. Het is de intentie om het project Grote Oogst op te laten gaan in toekomstbestendig Vosdonk (Voor Grote Oogst zie ook 5.4).
Wat heeft aandacht nodig?
Economie: Revitalisering bedrijventerreinen door actief grondbeleid We moeten een uitvoeringsprogramma opstellen zodat we de afspraken vastleggen en plannen. Daarbij versterken we ook de samenwerking met ondernemers om samen doelen te bereiken.
Economie: Accountmanagement -
Economie: Versterken lokaal ondernemerschap Organisatiegraad van de ondernemers.
Economie: Ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen / Grote Oogst Op het gebied van duurzaamheid zijn een aantal investeringen gedaan voor energie (laadplein Lidl, aankoop pand Saica Flex), circulariteit (samenwerking aantal bedrijven in verwerken reststromen) en inrichting (openbare) ruimte (meer groen). Deze actiepunten zijn ook een onderdeel van het uitvoeringsplan Toekomstgericht Vosdonk.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Economie: Revitalisering bedrijventerreinen door actief grondbeleid	Daar waar nodig zetten we actief grondbeleid, betere benutting van gronden en panden (label C) in om de revitalisering te bespoedigen. We maken daarbij bij voorkeur gebruik van een nog op te richten revitaliseringsfonds. We onderzoeken de investeringsbereidheid bij ondernemers om sneller stappen te zetten om duurzaam en toekomstbestendig te ondernemen.	2027
Economie: Accountmanagement	We zetten accountmanagement in om verbindingen te realiseren en te weten wat er speelt. We helpen bedrijven en starters te laten groeien en beter in te spelen op economische kansen voor Etten-Leur.	2026
Economie: Versterken lokaal ondernemerschap	We initiëren doorlopend projecten. Ook zetten we actief in op het versterken van lokaal ondernemerschap. Dat doen we onder andere bij het winkelcentrum. Daarnaast zullen we de organisatiegraad bij lokale ondernemers stimuleren.	2027
Economie: Ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen Zie ook: Duurzaamheid: Grote Oogst	We zetten doorlopend en actief in op de ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen. De acties komen voort uit de adviesrapportage die we eind 2025 verwachten.	2026

4.3 Toerisme en recreatie

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad gaat voor een groei naar een duurzame vrijetijdseconomie. Meer evenementen in het bijzonder voor de jongeren onder de 18 en het beter benutten van onze parken.

Maatschappelijk effect

- Een duurzame vrijetijdseconomie
- Etten-Leur is aantrekkelijk voor vrijetijdsbesteding door inwoners en bezoekers.
- Culturele voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijk in aanbod en gebruik.

Wat zijn de doelen?

1. Een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor toerisme, recreatie en vrije tijd.
2. Er zijn voldoende culturele voorzieningen en activiteiten.
3. Het wegnemen van onnodige regels voor ondernemers in toerisme en recreatie.
4. Het aantrekkelijker maken van de Markt door onder andere een autovrije of autoluwe markt.
5. Het stimuleren en/of faciliteren van evenementen voor jongeren onder de 18 jaar.
6. Levendige parken waar inwoners en bezoekers graag gebruik van maken.
7. We vermarkten Etten-Leur beter.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?
Vrije tijd: Versterking vrijetijdseconomie Projecten objectbewegwijzering, ruiter- en menrouthenetwerk en marketing via Etten-Leur City App zijn of worden uitgevoerd
Wat heeft aandacht nodig?
Vrije tijd: Versterking vrijetijdseconomie -

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Vrije tijd: Versterking vrijetijdseconomie	Realiseren van een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor toerisme, recreatie en vrije tijd. Hiervoor stelden we in 2022 een uitvoeringsprogramma toerisme op wat we ook in 2026 uitvoeren in samenhang met het uitvoeringsplan Centrumvisie. Het bevat de projecten Oderkerkpark, Van Gogh Nationaal Park en doorontwikkeling van Cultuurhuis De Nobelaer.	2026

4.4 Een levendig centrum

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad zet in op het versterken van de regiofunctie van Etten-Leur door voorwaarden te scheppen voor levendige en aantrekkelijke winkelcentra.

Maatschappelijk effect

- Winkelgebieden zijn levendig, aantrekkelijk en leefbaar.
- Versterken van de regiofunctie van Etten-Leur.

Wat zijn de doelen?

1. Bijdragen aan en investeren in het aantrekkelijk maken en/of houden van winkelgebieden voor winkeliers, bezoekers en bewoners.
2. Stimuleren en ondersteunen van activiteiten in winkelgebieden.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Economie: Herontwikkeling Winkelcentrum

We bereiken voor de vernieuwing van het winkelcentrum op hoofdlijnen overeenstemming over duurzaamheid, stedenbouw, het woningbouwprogramma en mobiliteit. Deze afspraken werkten we uit in ruimtelijke kaders. Die legden we op 12 januari 2026 voor de tweede keer ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad. Na de vaststelling op 2 februari 2026 kunnen we de anterieure overeenkomst sluiten, het plan verder uitwerken en toewerken naar de vergunningsaanvraag.

Wat heeft aandacht nodig?

Economie: Herontwikkeling Winkelcentrum

De grootste bezwaren vanuit de omgeving zijn inbreuk op de privacy, afnemen van de zonuren en de verkeersveiligheid en parkeren. Ook zijn er zorgen over de uitvoering van het project; wat zijn de gevolgen van de herontwikkeling op de omwonenden en ondernemers? Deze onderwerpen hebben bij de uitwerking van het plan de aandacht. Eventuele compensatie van ondernemers ligt volledig bij de initiatiefnemer. Ook wil de raad zien dat het overdekte winkelcentrum ook daadwerkelijk wordt opgeknapt. Dit zullen we borgen in de anterieure overeenkomst.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Economie: Herontwikkeling Winkelcentrum	We werken actief mee aan de herontwikkeling van het winkelcentrum. Van 2025 tot en met 2027 voeren we de uitvoeringsagenda van de centrumvisie uit. De vernieuwing van het winkelcentrum duurt tot en met 2029. We kijken ook wat het centrum nodig heeft om levendig en toekomstbestendig te blijven. Denk hierbij aan vergroening, vierkante meters voor detailhandel, woningbouw, maatschappelijke activiteiten, autoluwe Markt en versterking lokaal ondernemerschap.	2029

4.5 Agrarische sector

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Het behouden van een vitaal, leefbaar en aantrekkelijk buitengebied met ruimte voor economische activiteiten.

Maatschappelijk effect

- Vitaal, leefbaar en aantrekkelijk buitengebied.
- Verduurzamen van het buitengebied.

Wat zijn de doelen?

1. In het buitengebied is ruimte voor economische activiteiten en herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing.
2. Toeristisch-recreatief gebruik van het buitengebied stimuleren.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Actualisatie begroting 2026 - 2030					
1. Overig	0	0	0	0	0
Totaal wijzigingen	0	0	0	0	0

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Overig	Administratieve wijzigingen tussen de programma's.

5. Duurzaam denken en doen in Etten-Leur

Duurzaam denken en doen gaat om het vinden van evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen: we kijken naar de huidige behoeften die mensen hebben en hoe die in de toekomst ontwikkeld kunnen worden zonder dat de mensen, het milieu of de economie in gevaar komen. Het is dus een zeer breed begrip en raakt in veel opzichten ons leven en onze omgeving.

Duurzaamheid is meer dan alleen energie duurzaam opwekken. Het gaat ook om klimaat, behoud van natuur, voorkomen en hergebruiken van afval, biodiversiteit en circulaire economie. Samen hebben we de opgave onze leefomgeving goed door te geven aan volgende generaties. Samen met inwoners, regiogemeenten en partners als woningcorporaties, waterschap, energieleveranciers, netbeheerders, landbouw- en natuurorganisaties en ontwikkelaars werken we aan duurzame oplossingen.

Ontwikkelingen

Ongediertebestrijding

Invasieve exoten, zoals de Aziatische hoornaar, vragen om een zorgvuldige en onderbouwde aanpak. Daarom richten we ons op maatregelen voor vroege opsporing en gerichte vangst, om beter inzicht te krijgen in wat daadwerkelijk effectief is. De uitvoering volgen we nauwgezet, zodat maatregelen en uitvoering optimaal op elkaar aansluiten.

5.1 Duurzaam wonen

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil minimaal 3.000 woningen verduurzamen.

Maatschappelijk effect

- Woningen en wijken verduurzamen.

Wat zijn de doelen?

1. Minimaal 3.000 woningen verduurzamen.
2. Integrale benadering van de aanpak bij voorbereiding en uitvoering.
3. Energiebesparing stimuleren en realiseren.
4. Aantal zonnepanelen bij particulieren. Doel 2030 (95.000) - 2022 (61.440).

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Energie: Isoleren van woningen

Het doel was om in de periode 2022-2026 3.000 woningen te verduurzamen. Een belangrijke stap is het beter isoleren van woningen. Daarvoor heeft de gemeente Etten-Leur een subsidieregeling opgesteld. De subsidies zijn tot op heden 702 keer toegekend.

Energie: Regionaal Plan Energiesysteem

De grootschalige opwek van duurzame energie vraagt om goede afstemming in de regio. Het Regionaal Plan Energiesysteem – West-Brabant Energie in Balans is inmiddels vastgesteld. Daarnaast loopt een gebiedsaanpak om het elektriciteitsnet zo goed mogelijk te benutten, zodat nieuwe initiatieven beter kunnen aansluiten.

Energie: Klussendienst voor bestrijden van energiearmoede

De klussendienst is stopgezet per 30 april 2025. Er zijn in totaal 1.058 huishoudens geholpen via de klussendienst. Van het restant van de specifieke uitkeringsgelden kijken we of een nieuwe klussendienst kunnen opzetten, in samenwerking met DuurSaam Etten-Leur. De middelen zijn te besteden tot en met 2027.

Energie: Gelijktijdig verduurzamen van huur- en koopwoningen

Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met Alwel en Zwaluwebouw. Het college stelde een subsidieregeling vast. Inwoners zijn via een inwonersavond en brief geïnformeerd over de aanpak. Er worden inwonersavonden georganiseerd in de Nobelaer en in voorbeeldwoningen. Bij het Warmtefonds is een team opgezet om aanvragen vanuit Etten-Leur te behandelen, wanneer inwoners hier om extra financiering vragen.

Witgoedregeling voor bestrijden van energiearmoede

De witgoedregeling is helemaal afgerond, alle vouchers zijn besteed inclusief de wachtlijst.

Energie: Warmteprogramma

Samen met de gemeenten Halderberge en Rucphen hebben we een gezamenlijke aanbesteding doorlopen voor het Warmteprogramma dat we in 2026 willen laten vaststellen. Het resultaat is een lokaal gedragen en juridisch correct warmteprogramma. Hiermee maken we voor inwoners, bedrijven, corporaties en netbeheerders inzichtelijk hoe we op termijn aardgasvrij worden en wat dit betekent voor de kosten. We verzamelen de benodigde data en informatie samen met andere gemeenten in de regio, zodat we dezelfde uitgangspunten gebruiken. Het bovenlokale onderzoek naar een mogelijk warmtenet loopt tegelijk met het lokale warmteprogramma. Hierdoor sluiten beide trajecten goed op elkaar aan.

Energie: Isoleren van woningen

Gelet op een toekomst zonder aardgas, is het voor een groot aantal woningen nog nodig om isolatiemaatregelen te treffen. We zetten daarvoor wijkaanpakken op, waarmee woningen gerichter worden benaderd.

Energie: Regionaal Plan Energiesysteem

We staan voor drie grote uitdagingen: de drukte op het elektriciteitsnet, de verduurzaming van warmte en het inpassen van de benodigde installaties in de ruimte. Daarnaast loopt er onderzoek naar een mogelijk warmtenet van Moerdijk naar Etten-Leur en de omliggende gemeenten.

Energie: Klussendienst voor bestrijden van energiearmoede

-

Energie: Gelijktijdig verduurzamen van huur- en koopwoningen

De maatregelen vanuit het soorten management plan (het plan in Etten-Leur voor bescherming van flora en fauna) blijven een aandachtspunt. We zitten hier bovenop, het advies vanuit de ecooloog is leidend. De verlenging van het huidige soorten management plan is door de Omgevingsdienst Brabant Noord voor twee jaar afgegeven, waardoor het huidige project onder de huidige voorwaarden doorgang kan vinden.

Witgoedregeling voor bestrijden van energiearmoede

-

Energie: Warmteprogramma

Het betrekken van inwoners vraagt extra aandacht. Daarom kiezen we voor een andere communicatiestrategie waarmee we meer inwoners bereiken. De planning stemmen we af met Halderberge en Rucphen, zodat de drie gemeenten dezelfde stappen en momenten hanteren. Het onderzoek naar een mogelijk bovenlokaal warmtenet vanuit Moerdijk loopt nog. Bestuurlijk is samen besloten om niet op de vaststelling van het warmteprogramma te wachten. In het warmteprogramma maken we daarom heel duidelijk dat het onderzoek nog niet is afgerond en dat de uitkomsten invloed kunnen hebben op de voorlopige conclusies. Zo zorgen we voor transparantie richting inwoners, bedrijven en andere partners.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Energie: Isoleren van woningen	We focussen ons op het isoleren van oudere woningen. Die worden dan op termijn geschikt om zonder aardgas te verwarmen. Specifiek richten we ons op het isoleren van woningen met energielabel D, E, F of G. Dat stimuleren we met een subsidie, gefinancierd vanuit het Nationaal Isolatie Programma.	2026
Energie: Regionaal Plan Energiesysteem	Klimaatdoelstellingen voor 2030 en vervolgens 2050 halen. In juni 2025 is een nieuw plan vastgesteld wat 'Regionaal Plan Energiesysteem - West Brabant Energie in Balans' (RPE-WBEB) heet. Omdat er congestie is op het elektriciteitsnet richt de aanpak zich op het energiesysteem van de toekomst. Dat betekent inzetten op energiehubs, verzwaring en uitbreiding van het elektriciteitsnet en op alternatieven voor elektriciteit.	2029
Energie: Klussendienst voor bestrijden van energiearmoede	Huishoudens die te maken hebben met energiearmoede worden door een klussendienst benaderd en voorzien van kleine energiebesparende maatregelen en praktische tips om de energierekening structureel te verlagen.	2027
Energie: Gelijktijdig verduurzamen van huur- en koopwoningen	We werken samen met Alwel en enkele aannemers aan het gelijktijdig verduurzamen van huur- en koopwoningen. Dit gaat vooral om woningen in dezelfde wijk of hetzelfde blok. Daardoor kunnen woningeigenaren en huurders op dezelfde wijze verduurzamen.	2027
Witgoedregeling voor bestrijden van energiearmoede	We bieden inwoners uit de doelgroep de mogelijkheid om een oud witgoed apparaat om te ruilen voor een energiezuinige variant.	2026
Energie: Warmteprogramma	We willen de Transitievisie Warmte vervangen met het Warmteprogramma. Dit leggen we uiterlijk eind 2026 voor aan college van burgemeester en wethouders. Het Warmteprogramma is verplicht vanuit de Omgevingswet. Erin staat hoe we de komende 10 jaar onze wijken verduurzamen. Ook geven we, waar mogelijk, aan of wijken op enig moment van het aardgas worden afgesloten en welk alternatief daarvoor in de plaats komt. We betrekken de gemeenteraad, inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden bij het maken en het uitvoeren.	2026

5.2 Duurzame woon- en leefomgeving

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Een duurzame woon- en leefomgeving creëren en een duurzame gemeente zijn.

Maatschappelijk effect

- Duurzame woon- en leefomgeving creëren.
- Duurzame gemeente zijn.

Wat zijn de doelen?

1. Hittestress, wateroverlast en droogte voorkomen.
2. We beheren de gemeentelijke riool- en watervoorziening doelmatig en duurzaam om het (afval)watersysteem toekomstbestendig te maken.
3. Gebruik van fiets en openbaar vervoer stimuleren.
4. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld in duurzaamheid.
5. De gemeentelijke panden zijn duurzaam.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Duurzaamheid: Klimaatadaptatie beleid en uitvoering

Met de vaststelling van een nieuw uitvoeringsprogramma 2026 – 2029 streven we ernaar dat klimaatadaptatie een vast onderdeel wordt in programma's en projecten. Inwoners en ondernemers worden actief betrokken bij de uitvoering van maatregelen.

Wat heeft aandacht nodig?

Duurzaamheid: Klimaatadaptatie beleid en uitvoering

Het verder uitwerken van klimaatadaptatie vraagt blijvende aandacht. Vooral het ontwikkelen van duidelijk beleid is daarbij belangrijk. Ook kunnen we de samenwerking tussen verschillende teams nog verder verbeteren, zodat maatregelen beter op elkaar aansluiten en sneller kunnen worden uitgevoerd.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Duurzaamheid: Klimaatadaptatie beleid en uitvoering.	Klimaatbestendig inrichten van het stedelijk en landelijk gebied met koppeling aan vergroten biodiversiteit en het vergroten van de hoeveelheid groen in de leefomgeving. We maken daarvoor een nieuw uitvoeringsprogramma 2026-2030.	2030

5.3 Duurzaam produceren

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil voorwaarden scheppen zodat bedrijven hun productieprocessen circulair in kunnen richten.

Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld.

Maatschappelijk effect

- Mogelijk maken dat bedrijven hun productieprocessen circulair kunnen inrichten.
- Verbindingen tussen bedrijfsleven onderling en onderwijs leggen.
- De gemeente werkt duurzaam (beleid, huisvesting, wagenpark, inkoop).

Wat zijn de doelen?

1. De gemeente stimuleert en faciliteert bedrijven en onderwijs in Etten-Leur die innovatieve oplossingen bieden.
2. De gemeente koopt duurzaam in.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Gebouwen: Gemeentewerf - nieuwbouw

We hebben een duidelijk programma van eisen opgesteld dat we kunnen gebruiken voor de uitvraag. Dankzij het eerdere haalbaarheidsonderzoek ligt er al een stevige basis, waardoor we sneller en gerichter kunnen toewerken naar een Voorlopig Ontwerp. De samenwerking met het bureau verloopt goed, waardoor de overgang van verkenning naar ontwerp soepel gaat. Doordat we het werk in stappen kunnen opdelen, houden we grip op planning, kosten en kwaliteit. In het Voorlopig Ontwerp nemen we ook een schets op van het Circulair Centrum, zodat meteen zichtbaar wordt hoe het totale gebied er in de toekomst uit kan zien.

Duurzaamheid: Circulaire Economie

In 2025 is het beleid circulaire economie vastgesteld door de raad en in maart 2026 is door het college een (strategisch) uitvoeringsprogramma vastgesteld.

Duurzaamheid: Circulair Ambachtscentrum

We hebben de vragen uit de raad vertaald naar tien duidelijke thema's, waardoor we gericht en volledig kunnen werken. Er is waardevolle informatie opgehaald door gesprekken met andere circulaire organisaties en door het uitvoeren van pilots, zoals de tweede-kanscontainer. Ook het opnieuw berekenen van de bouwkosten zorgt voor een realistisch en actueel financieel beeld. Verkennen van circulair bouwen door een bestaand gebouw op de oude plek uit elkaar te halen en op een nieuwe plek weer op te bouwen. De samenwerking met partners en regiogemeenten verloopt constructief, waardoor we belangrijke stappen kunnen zetten.

Gebouwen: Gemeentewerf - nieuwbouw

Het blijft belangrijk om zorgvuldig te bepalen welke onderdelen precies worden uitgewerkt in het Voorlopig Ontwerp, zodat we geen onnodige kosten maken en dubbel werk voorkomen. De fasering van opdrachten vraagt om duidelijke afspraken en een goede afstemming binnen de organisatie. Het opnemen van een schets voor het Circulair Ambachtscentrum geeft waardevolle inzichten, maar vraagt ook aandacht voor de haalbaarheid en de ruimte die daarvoor nodig is. Daarnaast blijft de planning afhankelijk van de beschikbare capaciteit, zowel bij het bureau als intern, waardoor sturing en afstemming essentieel blijven.

Duurzaamheid: Circulaire Economie

Circulaire economie raakt een groot deel van de organisatie: van inkoop tot infra en van bouw tot afval.

Duurzaamheid: Circulair Ambachtscentrum

Het uitwerken van tien thema's vraagt zorgvuldigheid en kost tijd. Ook is het belangrijk dat we concrete keuzes maken, vooral wanneer het gaat om de impact op de afvalstoffenheffing en de uiteindelijke businesscase op korte en lange termijn. We onderzoeken hergebruik van een bestaand gebouw. Dat breken we op de ene plek af en bouwen we op een andere plek weer op. Deze werkwijze biedt kansen, maar ook onzekerheden. Die moeten we goed afwegen.. Daarnaast moeten we blijven inzetten op participatie met inwoners en partners, zodat het Circulair Ambachtscentrum breed gedragen wordt. Tot slot vraagt de fasering – eerst klein starten en later opschalen – om duidelijke afspraken over organisatie, capaciteit en financiën.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Duurzaamheid: Circulaire Economie	Aanpak en aanjagen van circulaire economie om de landelijke doelstelling volledig circulaire economie in 2050 en 50% in 2030 te realiseren.	2026
Gebouwen: Gemeentewerf - nieuwbouw	Het maken van een voorlopig ontwerp, waarop later een Circulair Ambachtscentrum aangesloten kan worden. Er ontstaat dan één gebouw.	2026
Duurzaamheid: Circulair Ambachtscentrum	We onderzoeken de mogelijkheden om te komen tot een circulair ambachtscentrum.	2026

5.4 Duurzame bedrijven- en industrieterreinen

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil bedrijventerreinen revitaliseren, herstructureren en vervolgens duurzaam inrichten om zo zuinig mogelijk met de beschikbare ruimte om te gaan.

Maatschappelijk effect

- Vitale en toekomstbestendige bedrijventerreinen met zuinig ruimtegebruik.
- Bedrijven(-terreinen) betrekken bij energieopwekking.

Wat zijn de doelen?

1. De structuur van bedrijventerreinen voldoet aan de behoefte van daar gevestigde ondernemers.
2. De inrichting van bedrijventerreinen voldoet aan de duurzaamheidseisen.
3. De beschikbare ruimte wordt zuinig gebruikt.
4. Het bedrijventerrein draagt bij aan de verduurzaming van Etten-Leur.

Wat hebben we gemeten?

De indicatoren in deze kadernota zijn gelijk aan die in de jaarrekening 2025.

Wat is de stand van zaken in 2026?

Wat gaat goed?

Duurzaamheid: Grote Oogst / Ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen

Energie: We hebben goed inzicht in de opzet van het elektriciteitsnet op Vosdonk. We onderzoeken samen met partners hoe we het net kunnen ontlasten, zodat bedrijven meer ruimte krijgen om te groeien en te verduurzamen. Bedrijven kunnen hiervoor een individuele energiescan aanvragen, waarmee zij advies krijgen over het optimaliseren van hun energievoorziening. Daarnaast volgen we de ontwikkelingen rond het waterstofnetwerk, omdat dit in de toekomst kansen kan bieden voor bedrijven met een hoge energievraag.

Circulaire economie: In 2025 hebben we het programma Vosdonk werkt circulair doorlopen met drie bedrijven. Eind 2025 zijn we gestart met het project Circulair op Maat, waarin elf bedrijven meedoen aan verschillende deelprojecten op basis van afvaldata. Parallel hieraan starten we in maart opnieuw een ronde van Vosdonk werkt circulair, waaraan minimaal vijf bedrijven deelnemen. Hierdoor groeit de betrokkenheid van bedrijven bij circulariteit verder en zetten we gerichte stappen op het gebied van hergebruik en afvalreductie.

Klimaatadaptatie: We werken aan verschillende projecten om Vosdonk beter bestand te maken tegen droogte en hevige neerslag. Zo plaatsen we picknickbanken gemaakt van gerecycled plastic, is ongeveer 500 meter trottoir vervangen door groen en promoten we een nieuwe wandelroute. Ook bereiden we de ontwikkeling van een parkje op Vosdonk voor. Bedrijven kunnen daarnaast een omgevingsscan van NL Greenlabel aanvragen om hun terrein groener en klimaatbestendiger te maken. Er is hiervoor ook een subsidie beschikbaar.

Duurzaamheid: Grote Oogst / Ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen

Energie: Het stroomnet raakt steeds voller. Daardoor kunnen bedrijven soms niet uitbreiden of hun bedrijfsvoering verduurzamen. Ook wordt het lastiger om nieuwe aansluitingen te krijgen voor nieuwbouw. Deze ontwikkelingen remmen de groei en maken het belangrijk om samen met partners te blijven zoeken naar oplossingen. We merken dat garanties over het gereedkomen van aansluitingen en levering van stroom lastiger worden.

Circulaire economie: De interesse voor circulariteit bij bedrijven groeit, maar vraagt nog steeds aandacht. Bedrijven willen stappen zetten, maar hebben vaak ondersteuning nodig om circulaire initiatieven goed toe te passen. We blijven daarom inzetten op zichtbaarheid, kennisdeling en samenwerking.

Klimaatadaptatie: Projecten waarbij waterberging en het hergebruik van water centraal staan, verdienen extra aandacht. Door deze projecten goed uit te werken en waar mogelijk te combineren met andere ontwikkelingen, kunnen we beter inspelen op extreme neerslag en droogte.

Acties uit het college uitvoeringsprogramma voor 2026:

Naam project	Omschrijving	planning:
Duurzaamheid: Grote Oogst	Samen met bedrijven, provincie, VNO-NCW op industrieterrein Vosdonk zorgen voor een duurzame energievoorziening en verdere verduurzaming op andere milieuthema's zoals circulariteit en klimaat. Het programma Grote Oogst - Vosdonk eindigt eind december 2026.	2026
Zie ook: Economie: Ontwikkeling van duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen		

Financiële ontwikkelingen

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.

Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Actualisatie begroting 2026 - 2030					
1. Groen onderhoud WVS	-272	0	0	0	0
2. Motie afval	-40	0	0	0	0
3. Voorziening afval	40	0	0	0	0
4. Uitvoeringsplan circulaire economie	0	-150	-150	-150	-150
5. Dekking uitvoeringsplan circulaire economie	0	150	150	150	150
6. Indexering maaien openbaar groen	-48	-48	-48	-48	-48
7. Indexering groenonderhoud door WVS	-76	-76	-76	-76	-76
8. Overig	75	0	0	0	0
Totaal wijzigingen	-321	-124	-124	-124	-124

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Groen onderhoud WVS	Er is een nieuw contract met WVS opgesteld voor het onderhoud van het openbaar groen. In dit contract zijn areaaluitbreidingen meegenomen en zijn de te onderhouden hoeveelheden opnieuw bepaald. De definitieve offerte is door de veranderende uitgangspunten in het Groenplan niet meer passend in de huidige begroting. De kosten van de WVS nemen ook toe omdat er geen medewerkers uit de doelgroep meer beschikbaar zijn. Voor deze werkzaamheden huurt de WVS daarom medewerkers in. We onderzoeken ook of we het groenonderhoud mogelijk op een andere wijze kunnen organiseren.
2. Motie afval	De wijzigingen in het afvalbeleid maken extra communicatie noodzakelijk. Door het communicatiebudget op te hogen kan de gemeente inwoners beter informeren en ondersteunen. Dit vergroot het draagvlak voor het afvalbeleid, zoals de gemeenteraad heeft gevraagd in de motie Afval.
3. Voorziening afval	We verrekenen het uitvoeren van de motie afval met de voorziening afval.
4. Uitvoeringsplan circulaire economie	We nemen middelen op voor het door de raad vastgestelde beleid Circulaire economie om onder andere afval en bouwen circulair te laten verlopen. We dekken de kosten uit de specifieke uitkering Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE).
5. Dekking uitvoeringsplan circulaire economie	We nemen middelen op voor het door de raad vastgestelde beleid Circulaire economie om onder andere afval en bouwen circulair te laten verlopen. We dekken de kosten uit de specifieke uitkering Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE).
6. Indexering maaien openbaar groen	We indexeren de budgetten vanaf 2026 op basis van huidige contractafspraken. We dekken dit uit de stelpost indexeringsbudgetten (zie programma 1)
7. Indexering groenonderhoud door WVS	We indexeren de budgetten vanaf 2026 op basis van huidige contractafspraken. We dekken dit uit de stelpost indexeringsbudgetten (zie programma 1)
8. Overig	Administratieve wijzigingen tussen de programma's.

Paragrafen

Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten moeten we een aantal verplichte paragrafen bij de begroting en het jaarverslag opnemen, dit zijn:

Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Naast deze verplichte onderdelen nemen we ook een paragraaf Investerings op. De belangrijkste ontwikkelingen in 2026 en voor de jaren 2027-2030 leest u hieronder.

Lokale heffingen

Aanpassing tarieven

Belastingen

De stijging van de belastingtarieven baseren we op de door het Centraal Planbureau gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Leges

Bij de stijging van de leges volgen we de stijging van de loonkosten. Dat doen we omdat de legeskosten vooral bestaan uit loonkosten.

De uitgangspunten voor de berekeningen van de leges en tarieven van de gemeentelijke opbrengsten leest u hier.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Uitgangspunten

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen alle bekende risico's waarvoor we geen maatregelen nemen en de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit de mogelijkheden en de middelen die de gemeente heeft (of kan hebben) om onvoorziene kosten op te vangen. Door de financiële risico's te beheersen en de weerstandscapaciteit hierop af te stemmen, voorkomen we dat elk risico dat zich voordoet direct dwingt tot bezuinigen of om de tarieven te verhogen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Om ervoor te zorgen dat kapitaalgoederen, bijvoorbeeld gebouwen en wegen, lang mee gaan is onderhoud nodig.

In deze paragraaf beschrijven we het beleid over het onderhoud van kapitaalgoederen.

Ook geven we informatie over de uitgaven voor dit onderhoud.

De kapitaalgoederen verdelen we in:

- kapitaalgoederen openbaar gebied;
- kapitaalgoederen gebouwen;
- kapitaalgoederen sportaccommodaties.

Ontwikkelingen openbaar gebied - 1

Kwaliteitsniveaus beheer openbare ruimte

De kwaliteitsniveaus zijn met de komst van het Groenplan en het Verhardingenplan herzien.

Tegelijkertijd is er ook een Normenkader Toegankelijkheid en een Straatmeubilairplan vastgesteld.

Wegbeheer

We beoordelen de onderhoudsvoorziening voor verhardingen iedere twee jaar. Dit is de basis van het Beheerplan verhardingen dat in 2025 is vastgesteld. In dit Beheerplan verhardingen zijn alle financiële consequenties op basis van de gewenste kwaliteitsnorm uit het college uitvoeringsprogramma opgenomen.

Groenbeheer

We koppelen grootschalige werkzaamheden in het openbaar groen aan de planning voor werkzaamheden aan de weg en/of riool. Daardoor werken we zo efficiënt mogelijk. In 2027 staat een groot aantal werkzaamheden aan riolering en wegen gepland. Aanpassing of vervanging van het openbaar groen is dan ook noodzakelijk. Het budget voor het beplanten van opengevallen plaatsen, ook wel inboet genoemd, nemen we op in de exploitatiebegroting. Aanpassingen in het groenbeheer naar aanleiding van het groenplan, zoals meer biodiversiteit en het vergroenen van het stedelijk gebied, voerden we door vanaf 2025. Ook in de komende jaren nemen we hiervoor budget op in de exploitatiebegroting.

In 2025 zijn de maaiwerkzaamheden in het openbaar gebied opnieuw aanbesteed. Deze aanbesteding leverde weinig en tegenvallende inschrijvingen op. Op dit moment zijn de maaiwerkzaamheden niet van de gewenste kwaliteit. Daarom onderzoeken we of een andere aanpak mogelijk is. Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek kunnen de kosten voor de maaiwerkzaamheden in de toekomst hoger uitvallen.

Openbare verlichting en Verkeersregelininstallaties

We spraken af heel Etten-Leur te voorzien van LED-verlichting. Hiermee versnellen we de wens om te verduurzamen (CO2-verlaging). We verwachten dat deze ombouw eind 2026 is afgerond. Het beheerkader openbare verlichting is in 2025 geactualiseerd.

Riolering

Het Gemeentelijk Waterplan 2024-2028 stelde de raad in 2023 vast. De hierin omschreven wijze van rioolbeheer voeren we vanaf 2024 zo uit.

Sloten en waterpartijen

Voor het jaarlijks onderhoud van sloten en waterpartijen werken we samen met het Waterschap en omliggende gemeenten. Deze nieuwe overeenkomst voeren we vanaf 2025 uit. Het binnenstedelijk en landelijk baggeren laten we uitvoeren volgens de planning van het Waterschap. Hiervoor wordt (gedeeltelijk) elektrisch materieel gebruikt.

Voor het grootschalige onderhoud (baggeren en in het voorgeschreven model brengen) stellen we een nieuw plan op. Deze werkzaamheden voeren we nu uit wanneer dat nodig is uit. Om wateroverlast te voorkomen is een meerjarenplanning noodzakelijk. We verwachten dat hierdoor de kosten toenemen.

Ontwikkelingen openbaar gebied - 2

Leurse Haven

We zijn al enige tijd in gesprek met de Provincie over het vaarwegbeheer. Onderdeel van deze gesprekken is een onderzoek naar de huidige staat van de vaarweg en wat de (beheer)kosten zijn om de Leurse Haven geschikt te hebben en houden als vaarweg. Het streven is om in 2026 duidelijkheid te hebben over wie de rol van vaarwegbeheerder toekomt en wat de benodigde (beheer)kosten zijn. Begin 2026 vond een onderzoek plaats naar de onderhoudstoestand van de Leurse Haven in relatie tot de vaarwegklasse, die mogelijk op de Leurse Haven wordt gelegd. Mocht de gemeente Etten-Leur worden aangewezen als vaarwegbeheerder dan moeten we de benodigde (beheer)kosten, waarvoor nog geen budget is, opnemen in de begroting.

Westpolderplas

In 2023 is het onderzoek naar de blauwalgenproblematiek afgerond en voorgelegd aan de gemeenteraad. In 2024 stelden we samen met het waterschap een werkplan op met een schatting van de kosten. Omdat de kosten hoog uitvallen is een contra-expertise uitgevoerd. De conclusies zijn in het najaar van 2025 toegelicht aan een afvaardiging van de gemeenteraad. In 2027 gaan we de maatregelen uitvoeren. Hiervoor wordt een budget aangevraagd voor het investeringsplan.

Begraafplaats

In 2027 krijgt de begraafplaats aan de Zundertseweg een opknapbeurt. Hierbij herstellen we

paden, verbeteren we de vindbaarheid en vergroenen we de entree en het centrale plein. We vragen hiervoor een budget aan in het investeringsplan.

Parkeermeters

Bij de Nobelaer wordt een extra (nieuwe variant) parkeermeter bijgeplaatst. Op de overige parkeermeters zijn geen bijzonderheden.

Speel- en beweegtoestellen

In het recent vernieuwde speel- en beweegbeleid staat de Etten-Leurse visie met financiële consequenties op spelen en bewegen voor de komende jaren. We willen dat jong en oud ter bevordering van gezondheid en welzijn veel spelen en bewegen, zodat dit vanzelfsprekend wordt in hun leefstijl.

Het speel- en beweegbeleid vormt de basis voor de speelplannen per wijk en de vervanging van bovenwijkse voorzieningen. Elke wijk komt eens per 7 tot 10 jaar aan de beurt voor een nieuw speelplan. De kosten hiervan zijn opgenomen op het investeringsplan. De planning loopt op schema.

Het onderhoud van de speel- en beweegtoestellen en de bijbehorende ondergronden gebeurt secuur. Drie keer per jaar wordt er een operationele inspectie door de eigen dienst uitgevoerd en één keer per jaar een veiligheidsinspectie door een erkend inspectiebedrijf. Voor de verbeteringen die uit deze inspecties voortvloeien gebruiken we het beschikbare exploitatiebudget.

Afvalinzameling

In 2027 houden we de kapitaalgoederen voor de afvalinzameling (inzamelmiddelen, ondergrondse voorzieningen, container- en milieustraatvoorzieningen en logistieke middelen) doelmatig in stand. Het onderhoud is gericht op veiligheid en beschikbaarheid, naleving van wet- en regelgeving en het borgen van de kwaliteit van de ingezamelde grondstofstromen. Dit is in lijn met het grondstoffenplan 2025-2030 en de ambitie van minimaal 60% circulariteit in 2030.

De overeenkomst voor huur en transport van containers op de milieustraat loopt in 2027 af. We onderzoeken de mogelijkheden deze werkzaamheden in eigen beheer uit te voeren. Mogelijk leidt dit tot meer structurele onderhoudslasten (onder andere voor keuringen, reparaties, vervanging van slijtdelen en beheer van de containervoorraad).

In 2027 voeren we het reguliere onderhoud uit. Waar nodig voeren we extra reinigingen uit, vervangen we onderdelen en passen we, indien noodzakelijk, het onderhoudsregime aan. Dit helpt om vervuiling en bijplaatsingen te beperken en de kwaliteit van de grondstoffen te verbeteren. We benutten de uitkomsten van metingen en pilots (grondstofkwaliteit, zwerfafval en bijplaatsingen) om beheer en onderhoud te optimaliseren.

In 2026 werken we aan een Voorlopig Ontwerp voor de nieuwe Gemeentewerf. Dit plan wordt nog in 2026 gepresenteerd en van de benodigde budgetten voorzien. Bij positieve besluitvorming kan in 2027 met de realisatie begonnen worden.

We onderzoeken aanpassingen om de milieustraat toekomstbestendig te maken en voor te bereiden op de circulaire economie. Meer goederen moeten hergebruikt worden. Ook dit plan wordt in 2026 gepresenteerd en kan bij positieve besluitvorming in 2027 uitgevoerd worden.

Voor het Circulair Ambachtscentrum werken we aan een aangepaste businesscase. Indien dit leidt tot een positief besluit, kan ook met deze bouw worden gestart.

Ontwikkelingen gebouwen

Op dit moment bespreken we de volgende veranderingen in het gebouwen bestand:

- nieuwbouw tijdelijke school Haansberg;
- nieuwbouw school Haansberg.

Vanuit duurzaamheid onderzoeken we de mogelijkheden om gemeentelijke gebouwen te voorzien van dak-en/of gevelgroen.

Onderhoud kapitaalgoederen elektrische installaties gemeentelijke objecten

Nieuwe medewerkers die met elektrische installaties werken, krijgen hiervoor een training. We zorgen ervoor dat de werkzaamheden aan elektrische installaties worden uitgevoerd volgens de geldende wet- en regelgeving.

Ontwikkelingen sportaccommodaties

Buitensportaccommodaties

In 2027 worden kunstgrasveld 4 van Unitas, het kunstgrasveld van Internos en waterveld 2 van Hockeyclub Etten-Leur gekeurd op sportfunctionaliteit en bruikbaarheid volgens de gestelde norm van NOC*NSF. Aan de hand van de uitslag van deze keuring bepalen we of we starten met de voorbereidingen voor vervanging van deze velden.

Voorziening Inventaris gymlokalen

Het standaard onderhoud is gelijk aan 2026.

Financiering

Financiering

2026

We sloten in het tweede kwartaal 2026 een langlopende lening af van € 10 miljoen. De rente op de kapitaalmarkt blijft flink in beweging door de internationale onrust. Het rentepercentage van de afgesloten lening is 2,84% (looptijd 2 jaar). We gingen in de begroting 2026 voor langlopende leningen uit van 3,0%.

Financieringstekorten dekken we met kasgeldleningen. Kasgeldleningen kosten op dit moment tussen de 2,0% en 2,3%.

We sluiten een langlopende lening af, wanneer financiering met kasgeld (door de kasgeldlimiet) niet meer mogelijk is.

2027-2030

Aan onze investeringen en grondexploitaties rekenen we 1,25% rente toe.

Voor deze kadernota gebruiken we het percentage die we in de begroting 2026 berekenden.

Bij het opstellen van de begroting 2027 bepalen we het percentage opnieuw.

Bedrijfsvoering

Algemeen

De organisatie ontwikkelt zich om te blijven voldoen aan de wensen en behoeften van de samenleving nu en in de toekomst. We werken aan de bestuurlijke doelen op een manier die past bij de uitgangspunten van het raadsprogramma.

Onze organisatieontwikkeling is gebaseerd op zes bouwstenen: Etten-Leur maken we samen, we leren en experimenteren, we maken slim gebruik van digitale ontwikkelingen, we doen wat we zeggen en werken aan onze doelen en ambities. Daarbij bepalen het nieuwe raadsprogramma en college-uitvoeringsprogramma onze agenda.

Loonkosten

De Cao Gemeenten heeft een looptijd tot en met 31 maart 2027.

Voor de loonkosten 2027-2030 maken we een inschatting van de CAO stijging. Hiervoor gebruiken we de indexcijfers van het Centraal Plan Bureau. Deze cijfers gebruikt de Rijksoverheid ook bij het opstellen van de circulaire van het gemeentefonds.

Verbonden partijen

Ontwikkelingen

Onze uitgangspunten bij regionale samenwerking zijn kwaliteitsverbetering, krachtenbundeling en kostenbeheersing.

In deze paragraaf melden we kort de bijzonderheden voor 2027 en de jaren daarna.

Gemeenschappelijk Regeling ICT West-Brabant-West

Met de overgang van ICTWBW van een uitvoerende beheerorganisatie naar een regie-organisatie is de organisatie aan het veranderen. In 2027 en 2028 verschuiven taken en kosten naar leveranciers en deelnemers.

Gemeenschappelijke Regeling Beschermd Wonen regio Breda

De komende periode realiseren we woonvormen die momenteel nog ontbreken zoals een voorziening hoog complex. Daarnaast versterken we de samenwerking tussen de maatschappelijke opvang en beschermd wonen in onze regio.

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden- en West Brabant

De veiligheidsregio werkt aan de uitdagingen van vandaag en morgen. De huidige mondiale ontwikkelingen krijgen hierbij de bijzondere aandacht. De effecten van de uitval van vitale infrastructuur, maatschappelijke onrust en extreem weer zijn de risico's die prioriteit krijgen. Stimulering van zelfredzaamheid en weerbaarheid wordt daardoor een groter onderdeel van de activiteiten van de veiligheidsregio.

Gemeenschappelijke regeling Regio De Baronie

Regio De Baronie stelt in 2027 de Kernagenda 2027-2031 vast. Hierin staat welke projecten de tien gemeenten gezamenlijk oppakken. De gemeenteraad kan een zienswijze op de concept Kernagenda kenbaar maken. De samenwerking in Regio De Baronie wordt versterkt door de oprichting van een gezamenlijke adviescommissie van raadsleden.

Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant (RWB)

De RWB Nieuwe Stijl krijgt vorm: economietaken worden belegd bij REWIN, Regio De Baronie en Stedelijke Regio West-Brabant.

Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst West Brabant (GGD)

GGD West-Brabant en GGD Hart voor Brabant houden een verkennend onderzoek over mogelijke samenwerkingsvormen in de toekomst. Gemeenteraden zullen in 2027 in dit onderzoek worden meegenomen.

Gemeenschappelijke Regeling Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen

In april 2026 heeft de Provincie Noord-Brabant een naheffingsaanslag opgelegd voor het beheer van de gesloten stortplaats Zevenbergen. De Provincie gaf aan dat per 1 januari 2030 het beheer van deze stortplaats moet worden overgedragen. Deze naheffing leidt tot een verhoging van de kosten voor deze gemeenschappelijke regeling. We verwerken deze verhoging in de begroting 2027.

Grondbeleid

Grondbeleid

In deze paragraaf beschrijven we onze visie en de doelstellingen van het grondbeleid voor de komende jaren. Zo maken het college en de gemeenteraad haar ambities en doelstellingen kenbaar.

Visie op het grondbeleid

In 2024 stelde de gemeenteraad twee belangrijke documenten vast: de nota Grondbeleid en de nota Kostenverhaal en Financiële bijdragen. De nota Grondbeleid beschrijft de manier waarop de doelstellingen van het ruimtelijk beleid worden gerealiseerd. De nota Kostenverhaal en Financiële bijdragen regelt hoe de kosten voor de verbetering van de fysieke leefomgeving, zoals infrastructuur en andere voorzieningen, toegerekend worden aan personen, bedrijven en organisaties. In 2025 is het Beleid circulaire economie Etten-Leur vastgesteld. In dit beleid zijn de landelijke doelstellingen van 50% reductie in 2030 en 100% reductie in 2050 opgenomen.

Algemene ontwikkelingen

De omgevingsvisie geeft een beeld van de veranderingen in het bestaand stedelijk gebied en van de toekomstige uitbreiding daarvan tot 2040.

Duurzame ambities

Het omgevingsprogramma is één van de zes kerninstrumenten van de Omgevingswet. Het bevat concrete maatregelen voor bescherming, beheer, gebruik en ontwikkeling van de leefomgeving. Het omgevingsprogramma duurzaamheid bevat onder andere maatregelen voor klimaatadaptatie, energie en circulaire economie. Hiermee willen we onze inwoners, ondernemers en organisaties beschermen tegen de gevolgen van het veranderende klimaat. Dit kost ruimte. Vanuit de klimaatvisie 2023-2030 zoeken we naar oplossingen en ruimte om de juiste maatregelen te kunnen treffen. Ook zoeken we ruimte en mogelijkheden om de energietransitie te ondersteunen en te versnellen.

In het Beleid circulaire economie 2025-2030 Etten-Leur staat dat we de nationale doelstellingen voor circulaire economie volgen. Voor het grondbeleid betekent dit dat we kijken naar:

- minder en slimmer grondgebruik (zoals compacter en multifunctioneel);
- het stimuleren van de inzet van hergebruikte en biobased materialen voor de bebouwing (zoals Het Nieuwe Normaal);
- het stimuleren van circulaire bedrijvigheid (zoals reparatie, herstel, tweedehands) met uitgiftevoorwaarden of omgevingsplan.

Wonen

Met de Woondeal van maart 2023 deden de gemeenten in de woningmarktregio's Breda en Tilburg, samen met de provincie, een voorstel aan het Rijk om tot 2040 gezamenlijk een deel van het landelijke woningtekort op te lossen. Etten-Leur doet daaraan mee. De provinciale bevolkings-

en woningbouwbehoefteprognoses en regionaal woningmarktonderzoek vormen getalsmatig de basis voor de afspraken in de regionale Woondeal.

Programmering

De opgave voor Etten-Leur kan volgens nu bekende afspraken en plannen oplopen tot ongeveer 4.100 woningen in 2040. In de huidige programmering van woningbouw staan, voor de periode tot 2040 nog ongeveer 4.470 woningen gepland. In totaal zouden we daarmee komen op 5.640 woningen. De doelen van de gemeenteraad en het college voor de jaren 2026-2030 worden opgenomen in het nieuw op te stellen raadsprogramma en het college uitvoeringsprogramma.

Woningcategorieën

Bij het ontwikkelen van de verschillende locaties houden we er, waar mogelijk en wenselijk, rekening mee dat er minimaal 30% sociale huur en 40% betaalbare koop/middeldure huur wordt gerealiseerd. Het resterende deel wordt ingevuld met dure woningen.

Locaties

In de periode 2026 tot en met 2030 komen de meeste woningen op nieuwe locaties buiten bestaand stedelijk gebied. De gemeenteraad nam hierover in de omgevingsvisie een besluit.

Bedrijventerreinen

In de loop van 2023 maakten de gemeenten en provincie nieuwe afspraken over bedrijventerreinen die lopen tot 2030. Hergebruik heeft de hoogste prioriteit.

Programmering

In 2025 is de programmering van de strategische regionale bedrijventerreinen op het niveau van heel West-Brabant uitgewerkt. Begin 2025 is het economisch toekomstbeeld West-Brabant vastgesteld. Hierin kenmerkt de regio zich als innovatieve, circulaire en plantbased regio. In het bestuurlijk overleg regionale programmeringsafspraken is gekozen om te programmeren op het economisch groeiscenario laag (in de periode 2025 t/m 2030) en hoog (periode 2031 t/m 2040). Door deze keuze wil de regio meer ruimte voor groei en innovatie kunnen bieden na 2030, een grotere stimulans voor circulaire en plantbased clusters geven en ook meer werkgelegenheid aan zich binden. Ook wordt op deze manier beter ingespeeld op de nog onzekere extra ruimtevraag als gevolg van de geopolitieke situatie. Er wordt verder uitgegaan van een programmering die zicht aanpast. Via jaarlijkse monitoring wordt regionaal afgewogen of het gekozen groeiscenario moet worden bijgesteld en indien nodig de fasering van de ontwikkeling van zachte plannen moet worden herzien. Daarnaast zijn regionaal ook kwalitatieve afspraken gemaakt. De afspraken hebben betrekking op zorgvuldig en zuinig ruimtegebruik en bereikbaarheid.

Locaties

Voor Etten-Leur zijn geen nieuwe bedrijventerreinen opgenomen. Dit betekent dat de huidige werklocaties de omvang bereikt hebben. Er zal bezien moeten worden hoe de thema's economie, sociaal, mobiliteit en duurzaamheid een goede rol naast elkaar kunnen hebben. Herstructurering

is hierin een belangrijk middel. Voor Vosdonk is een rapport toekomstbestendig Vosdonk 2040 opgesteld en in maart 2026 door de raad vastgesteld. Dit document is het richtinggevend kompas voor de ontwikkeling van Vosdonk richting 2040. Het schetst waar we naartoe willen, maar schrijft niet tot in detail voor hoe alles eruit moet zien. Met andere woorden: het is geen blauwdruk of eindbeeld, maar een dynamische visie die de belangrijkste thema's bundelt en helpt om in een veranderende omgeving de juiste keuzes te maken. Deze visie biedt houvast bij toekomstige ontwikkelingen en beslissingen, zonder de flexibiliteit te verliezen om in te spelen op nieuwe inzichten, kansen of omstandigheden.

Kwaliteitsverbetering landschapsbeleid

Gemeenten moeten zich bij de ruimtelijke ordening houden aan de provinciale Omgevingsverordening. In de Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant staan onder andere regels over het versterken van omgevingskwaliteit. Het gaat hier om de regeling 'Kwaliteitsverbetering landschap'. De gemeente moet de ontvangen bijdragen gebruiken voor de doelen in het buitengebied die in de provinciale Omgevingsverordening staan. De gemeente moet regelmatig aan de provincie rapporteren over hoe de voorziening Kwaliteitsverbetering landschap wordt besteed. Lopende projecten zijn: een eenvoudige parkeerplaats langs de Loosweg en ontsnipperingsmaatregelen. In de komende jaren komt daar het stedelijk uitloopgebied in Haansberg bij.

In 2018 sloten de gemeente en het Waterschap Brabantse Delta een samenwerkingsovereenkomst om de aanleg van 30 kilometer ecologische verbindingzones mogelijk te maken. Deze samenwerkingsovereenkomst loopt nog tot 1 januari 2028, maar wordt mogelijk verlengd om de nog resterende opgave van 13 kilometer te realiseren. We werken samen plannen uit voor de aanleg van enkele ecologische verbindingzones langs de Kibbelvaart. Deze verbindingzones worden naar verwachting eind 2026/begin 2027 aangelegd.

Risico's

Aan het uitvoeren van grondbeleid zijn risico's verbonden. Deze risico's beheersen we door risicomanagement. Onderdeel hiervan is, naast het voorkomen en beperken van risico's, ook het vormen van reserves (weerstandscapaciteit) om de nadelen van het eventueel voordoen van risico's op te kunnen vangen.

De financiële bedrijfsvoering van het Grondbedrijf is zo opgezet dat we risico's in principe opvangen binnen de reserve Grondexploitatie-risico's zonder dat we een beroep doen op de reguliere bedrijfsvoering van de gemeente.

Scenario's

Om schommelingen in de markt weer te geven werken we naast de normale risicoberekeningen nog twee scenario's uit waarbij we tegenvallers in de markt meenemen.

Investeringsen

Krediet aanpassingen

In de eerste bestuursrapportage 2026 stellen we de volgende aanpassingen in de investeringskredieten voor.

(bedragen x € 1.000)	Verhoging	Nieuw kredietbedrag
1. Tunnel en Oostelijke randweg	2.000	4.500
2. Herontwikkeling Oude Kerkstraat / Kattestraat	1.800	4.800
3. Multifunctionele accommodatie Haansberg	225	325
4. Camera's centrum	65	65
5. Mobile devices	56	100
6. Extra parkeerplaatsen Olympiade	50	50
7. Camera's afvalverzamelplaatsen	40	40
Totaal	4.236	

1. Tunnel en Oostelijke randweg

We nemen extra krediet op voor het onderzoek naar het voortzetten van het project Oostelijke Randweg en tunnel zoals door de Raad besloten in maart 2026.

2. Herontwikkeling Oude Kerkstraat / Kattestraat

Uit het krediet voor de Oude Kerkstraat nemen we ook werkzaamheden aan de Kattestraat mee. Het gaat om de boring van een hemelwater riool onder het spoor en de aanpassing van de spoorwegovergang. Hiervoor verhogen we het krediet met € 1,8 miljoen.

Omdat deze projecten niet meer in de grondexploitatie Vosdonk-Noord zitten, verviel in de jaarrekening 2025 de verliesvoorziening van het grondbedrijf en voegden we € 1,8 miljoen toe aan de algemene reserve.

3. MFA Haansberg

We vullen het voorbereidingskrediet voor de multifunctionele accommodatie Haansberg aan. Uit dit krediet zijn kosten gemaakt voor energieaansluitingen die later nodig zijn op de locaties in Haansberg. Deze kosten deden zich eerder voor dan verwacht. In verband met netcongestie en wachttijden is de aanvraag daarom al ingediend. Ook viel het honorarium van de architect hoger uit dan verwacht.

4. Camera's centrum

We breiden het cameratoezicht in het centrum uit. Hiervoor zijn 5 extra camera's nodig.

5. Mobile devices

Ieder jaar wordt hiervoor € 75.000 beschikbaar gesteld. De overschotten of tekorten van het ene jaar worden verwerkt op het budget van het volgende jaar. Door de tekorten van de afgelopen jaren is het budget begin 2026 slechts € 44.000. Dit willen we op € 100.000 brengen. Omdat dit krediet de afgelopen jaren structureel is overschreden door hogere prijzen en meer

personeelsleden, wordt ook voor de komende jaren € 100.000 per jaar voorgesteld in plaats van € 75.000.

6. Extra parkeerplaatsen Olympiade

Krediet voor de aanleg van extra parkeerplaatsen aan de Olympiade.

7. Camera's afvalverzamelplaatsen

We schaffen extra camera's aan voor het toezicht op afvalverzamelplaatsen naar aanleiding van de motie van de gemeenteraad van 9 maart 2026.

Kapitaallasten investeringsplan 2027-2030

Om nieuwe investeringen te kunnen doen, nemen we jaarlijks een bedrag aan kapitaallasten (rente en afschrijving) op als beschikbare investeringsruimte.

Deze bedragen zijn (inclusief de voorgestelde wijziging in deze kadernota):

2027: € 240.000

2028: € 260.000

2029: € 180.000

2030: € 180.000

Het bedrag dat we hiervoor kunnen investeren is afhankelijk van de levensduur van de investering.

Financiële positie

Financiële positie reserves en voorzieningen

Inleiding

Binnen het financiële beleid van Etten-Leur onderscheiden we meerdere elementen, waaronder de reserves en voorzieningen.

In december 2025 stelde de gemeenteraad het 'Beleidskader reserves en voorzieningen' in de 'financiële verordening gemeente Etten-Leur 2025' vast. We actualiseren het inzicht in de financiële positie ieder jaar bij het opstellen van de kadernota.

Doelstelling

De doelstelling van deze 'Financiële positie reserves en voorzieningen 2026' is om een actueel beeld te geven van de ontwikkeling van onze reserves en voorzieningen. Zo kan de gemeenteraad zijn kaderstellende rol uitvoeren.

Hierbij hoort onder andere het vaststellen van de uitgangspunten voor de reserves en voorzieningen. Deze uitgangspunten zijn afgeleid uit het 'Beleidskader reserves en voorzieningen'.

Voor de financiële positie reserves en voorzieningen geldt als basis de uitkomsten van de jaarrekening 2025 en de mutaties uit deze kadernota.

Bij elke reserve en voorziening staat een overzicht met de verwachte stortingen en bestedingen. De bedragen voor 2030 namen we over van 2029. Bij het opstellen van de begroting 2027 actualiseren we deze bedragen.

Samenvatting

Deze samenvatting bevat de belangrijkste wijzigingen en beslispunten van de financiële positie.

De gemeente Etten-Leur heeft op 1 januari 2026 10 reserves en 18 voorzieningen. We actualiseerden de uitgangspunten en het te verwachten verloop van de reserves en voorzieningen.

Als basis voor deze actualisatie gebruikten we de 'Financiële positie reserves en voorzieningen 2025', die als onderdeel van de kadernota 2026-2029 werd vastgesteld.

Naast enkele tekstuele wijzigingen stellen we voor:

1. de **'Financiële positie reserves en voorzieningen 2026'** vast te stellen.

Reserves 2025-2030

De ontwikkeling van de reserves van 2025 tot en met 2030 staat in dit overzicht.

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve	27.494	27.494	27.494	27.494	27.494	27.494
Algemene reserve	27.494	27.494	27.494	27.494	27.494	27.494
Dekkingsreserve						
Kapitaallasten Onderwijs	8.810	8.332	7.872	7.429	6.987	6.544
Sportvoorzieningen	4.667	4.380	4.094	3.807	3.521	3.234
Bestemmingsreserves (dekking)	13.476	12.712	11.966	11.237	10.507	9.778
Bomenfonds	54	54	54	54	54	54
Nog uit te voeren werkzaamheden	3.788	1.192	1.192	1.192	1.192	1.192
Infrastructurale oplossingen	5.500	7.000	8.500	10.000	11.500	13.000
Bestemmingsreserves (overig)	9.342	8.245	9.745	11.245	12.745	14.245
Grondexploitatie risico's	17.240	17.240	17.240	17.240	17.240	17.240
Realisatie Omgevingsvisie	25	0	0	0	0	0
Cultuur	213	163	113	63	13	0
Reserves Grondbedrijf	17.478	17.403	17.353	17.303	17.253	17.240
Reserves Algemene Dienst en Grondbedrijf	67.790	65.854	66.558	67.279	68.000	68.757

Algemene reserve

De reserves van de gemeente Etten-Leur worden onderverdeeld in de algemene reserve, de bestemmingsreserves en de bestemmingsreserves van het Grondbedrijf.

Algemene reserve

De gemeente Etten-Leur heeft een algemene reserve. We gebruiken deze reserve voor het opvangen van risico's in algemene zin en het opvangen van risico's waarvoor geen (toereikende) bestemmingsreserves zijn ingesteld.

Algemene reserve	
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Algemene reserve
Doelstelling/ bestemming	De algemene reserve rekenen we tot de middelen die we inzetten om tegenvallers in de exploitatie op te vangen (weerstandscapaciteit). Het gebruik van deze reserve gaat niet ten koste van de uitvoering van de programma's. Boven het minimumniveau is dit een vrije reserve. Dit geldt zolang er geen concrete bestemming is gegeven.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Geen maximum bepaald.
Overige toevoegingen	- Jaarlijkse toevoeging - Buitengewone baten - Voordelige rekeningssaldi na geautoriseerde resultaatbestemmingen
Wijze van besteding	Indien nodig halen we geld uit deze reserve voor het realiseren van beleidsdoelstellingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	21.815	27.494	27.494	27.494	27.494	27.494
Stortingen	9.991	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	4.313	0	0	0	0	0
Stand 31 december	27.494	27.494	27.494	27.494	27.494	27.494

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Bestemmingsreserves verdelen we in dekkingsreserves en overige bestemmingsreserves.

Dekkingsreserves

Er zijn twee reserves gevormd voor de dekking van de kapitaallasten van investeringen met een economisch nut (onderwijs en sportvoorzieningen). Deze investeringen moeten we activeren zonder dat eventuele bijdragen uit reserves hierop in mindering zijn gebracht.

Kapitaallasten Onderwijs

Dekkingsreserve kapitaallasten Onderwijs	
Datum instelling	2005
Soort reserve	Dekkingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve gebruiken we voor de dekking van een gedeelte van de kapitaallasten van brede scholen.
Periode reserve	Afschrijvingsperiode scholen (zie hiervoor de financiële verordening).
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Het deel van de jaarlijkse kapitaallasten van de brede scholen dat lager is dan het vastgestelde bedrag in de begroting.
Wijze van besteding	Het deel van de jaarlijkse kapitaallasten van de brede scholen dat hoger is dan het vastgestelde bedrag in de begroting.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	9.275	8.810	8.332	7.872	7.429	6.987
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	465	478	459	443	443	443
Stand 31 december	8.810	8.332	7.872	7.429	6.987	6.544

Sportvoorzieningen

Dekkingsreserve kapitaallasten Sportvoorzieningen	
Datum instelling	2010
Soort reserve	Dekkingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve gebruiken we voor de dekking van de afschrijvingen van sportvoorzieningen in sportparken Lage Banken, De Streek, Hoge Neerstraat en Trivium.
Periode reserve	Afschrijvingsperiode sportvoorzieningen.
Minimum	€ 0
Maximum	Boekwaarde sportvoorzieningen.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Jaarlijkse afschrijving van de sportvoorzieningen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	4.953	4.667	4.380	4.094	3.807	3.521
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	286	286	286	286	286	286
Stand 31 december	4.667	4.380	4.094	3.807	3.521	3.234

Bomenfonds

Reserve	Bomenfonds
Datum instelling	2019
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	Met het geld van de reserve Bomenfonds vervangen we gekapte bomen.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing.
Wijze van besteding	Met de reserve Bomenfonds planten we nieuwe bomen aan in het openbaar gebied. Deze aanplant kan plaatsvinden vanuit gemeentelijk of een burgerinitiatief.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	54	54	54	54	54	54
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	54	54	54	54	54	54

Nog uit te voeren werkzaamheden

Reserve	Nog uit te voeren werkzaamheden
Datum instelling	2021
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	Het college voert de door de raad vastgestelde begroting uit. In de praktijk zijn afwijkingen onvermijdelijk. Bijvoorbeeld omdat activiteiten, waar geld voor beschikbaar is gesteld, nog niet zijn uitgevoerd. Uitvoering vindt in de volgende jaren plaats. Om dit rechtmatig op te lossen maken we gebruik van deze reserve. Toevoeging vindt plaats op twee manieren: 1. Wanneer gedurende het jaar blijkt dat geld bij bepaalde activiteiten overblijft voegen we dit via een begrotingswijziging toe aan de reserve. In de jaren daarna zetten we dit geld in om deze activiteiten nog uit te voeren; 2. Ook komt het voor dat we geld beschikbaar krijgen gesteld voor een project. De uitvoering loopt vaak over meerdere jaren. Voor deze projecten voegen we het overschot aan het einde van het jaar toe aan deze reserve. In de jaren daarna onttrekken we het geld weer.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald.
Overige toevoegingen	Niet van toepassing
Wijze van besteding	Het geld dat in een jaar is toegevoegd wordt in het daaropvolgende jaren aangewend voor de dekking van de kosten.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	2.861	3.788	1.192	1.192	1.192	1.192
Stortingen	3.274	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	2.347	2.597	0	0	0	0
Stand 31 december	3.788	1.192	1.192	1.192	1.192	1.192

Infrastructurele oplossingen

Reserve	Infrastructurele oplossingen
Datum instelling	2022
Soort reserve	Overige bestemmingsreserve.
Doelstelling/ bestemming	De reserve gebruiken we voor grote infrastructurele oplossingen.
Periode reserve	2022-2032
Minimum	€ 0
Maximum	€ 15.000.000
Overige toevoegingen	Niet van toepassing
Wijze van besteding	De reserve gebruiken we voor grote infrastructurele oplossingen.

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	4.000	5.500	7.000	8.500	10.000	11.500
Stortingen	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	5.500	7.000	8.500	10.000	11.500	13.000

Reserves Grondbedrijf

De bestemmingsreserves van het Grondbedrijf zijn:

- Reserve Exploitatierisico's;
- Reserve Realisatie Omgevingsvisie;
- Reserve Cultuur.

Grondexploitatie risico's

Reserve	Exploitatierisico's
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Doelstelling/bestemming	De reserve is voor de dekking van risico's die zich voordoen gedurende de ontwikkeling en uitvoering van (nog niet) in ontwikkeling genomen plannen en van de verspreide percelen.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald. De hoogte van de reserve bepalen we op basis van de stand van zaken in de afzonderlijke exploitatiegebieden, de investeringen die gedaan zijn in nog niet in exploitatie genomen complexen en de grondvoorraad in het complex verspreide percelen.
Overige toevoegingen	Wanneer nodig vindt er een aanpassing plaats ten laste van de reserve realisatie Omgevingsvisie. Is de reserve realisatie Omgevingsvisie niet toereikend vindt de aanpassing plaats ten laste van de Algemene reserve.
Wijze van besteding	Wanneer dat nodig is vindt er een aanpassing plaats ten gunste van de reserve realisatie Omgevingsvisie. Dit gebeurt pas nadat eerdere toevoegingen vanuit de Algemene reserve zijn teruggestort.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	13.000	17.240	17.240	17.240	17.240	17.240
Stortingen	4.240	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	17.240	17.240	17.240	17.240	17.240	17.240

Realisatie Omgevingsvisie

Reserve	Realisatie Omgevingsvisie
Datum instelling	2005
Soort reserve	Bestemmingsreserve.
Doelstelling/bestemming	Met deze reserve realiseren we (voor zover mogelijk) de doelstellingen en ambities uit het uitvoeringsprogramma van de Omgevingsvisie.
Periode reserve	Niet bepaald.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald, afhankelijk van projectenbundel. Voor de Omgevingsvisie is een overzicht opgesteld van gewenste projecten met een berekening van de hiervoor benodigde financiële middelen. Deze berekening vormt de basis voor de stand van de reserve.
Overige toevoegingen	Nadat de andere reserves van het Grondbedrijf minimaal de gewenste of noodzakelijke omvang hebben bereikt, voegen we winsten uit de exploitatie van het Grondbedrijf, aan deze reserve toe.
Wijze van besteding	Deze reserve is uitsluitend beschikbaar voor het uitvoeren van de projecten uit in het uitvoeringsprogramma van de Omgevingsvisie.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	438	25	0	0	0	0
Stortingen	2.251	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	2.664	25	0	0	0	0
Stand 31 december	25	0	0	0	0	0

Cultuur

Reserve	Cultuur
Datum instelling	Vóór 2000
Soort reserve	Bestemmingsreserve.
Doelstelling/bestemming	Deze reserve gebruiken we om in woonwijken en op bedrijventerreinen, na oplevering en inrichting, culturele elementen aan te brengen (bijvoorbeeld kunstwerken).
Periode reserve	Vanaf 1 januari 2023 brengen we de kosten van te plaatsen kunstwerken rechtstreeks ten laste van de grondexploitatie. Deze reserve wordt daarmee overbodig. Na gebruik heffen we de reserve op.
Minimum	€ 0
Maximum	Niet bepaald. De omvang van de reserve bepalen we door het tempo van de uitwerking van de plannen per wijk.
Overige toevoegingen	Vanaf 1 januari 2023 doen we geen stortingen meer vanuit de grondexploitatie.
Wijze van besteding	Na afronding van een nieuwbouwlocatie stellen we in overleg met de bewoners een plan op om in de wijk culturele elementen (kunstwerken) te plaatsen. Jaarlijks halen we de werkelijk bestede bedragen uit deze reserve.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	213	213	163	113	63	13
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	50	50	50	50	13
Stand 31 december	213	163	113	63	13	0

Voorzieningen 2025-2030

De ontwikkeling van de voorzieningen van 2025 tot en met 2030 staat in dit overzicht.

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Voorziening Verhardingen	19.902	18.654	15.426	14.104	12.783	11.461
Voorziening Onderhoud Gebouwen	1.211	1.244	1.190	759	327	-104
Voorziening Onderhoud zwembad	764	865	965	1.066	1.166	1.267
Voorziening Onderhoud Nobelaer	950	1.188	1.425	1.663	1.900	2.138
Voorziening Sportaccommodaties	2.100	2.952	3.232	3.524	3.816	4.107
Voorziening Inventaris gymlokalen	228	207	200	174	148	123
Voorziening Veiligheid elektrische installaties	224	33	82	131	179	228
Totaal onderhoudsvoorzieningen	25.379	25.142	22.521	21.420	20.320	19.219
Voorziening Riolering	3.697	3.512	3.515	3.519	3.518	3.517
Voorziening Afval	2.682	2.226	1.770	1.314	850	386
Voorziening Dubieuze debiteuren	130	130	130	130	130	130
Voorziening Dubieuze debiteuren Werkplein	436	436	436	436	436	436
Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers	2.907	2.908	2.909	2.910	2.911	2.912
Voorziening Spaarovereenkomsten personeel	123	123	123	123	123	123
Voorziening Verlof Individueel Keuzebudget	1.193	1.193	1.193	1.193	1.193	1.193
Voorziening Personeel	0	36	86	136	180	224
Voorziening Regeling Vervroegde Uittreding	60	60	60	60	60	60
Voorziening Kwaliteitsverbetering landschap	551	551	551	551	551	551
Totaal overige voorzieningen	11.780	11.176	10.774	10.372	9.952	9.533
Voorziening exploitatietekorten Grondbedrijf	0	0	0	0	0	0
Totaal voorzieningen	37.159	36.318	33.295	31.793	30.272	28.752

Verhardingen

De voorzieningen van de gemeente Etten-Leur zijn onderverdeeld in onderhoudsvoorzieningen, overige voorzieningen en de voorziening exploitatietekorten Grondbedrijf. Een voorziening geeft de geschatte hoogte aan van de omvang van de verplichting of het risico.

De gemeente Etten-Leur heeft zeven onderhoudsvoorzieningen:

Voorziening	Verhardingen
Grondslag	De voorziening zorgt voor een gelijkmatige verdeling van de lasten voor het groot onderhoud aan verhardingen over een aantal begrotingsjaren. Na elke tweejaarlijkse wegininspectie herberekenen we de meerjarige onderhoudskosten en de storting in de voorziening. Investerings niet-zijnde-groot-onderhoud komen ten laste van het investeringsplan. Kortcyclisch/dagelijks onderhoud nemen we op in de exploitatiebegroting.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging is gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning. De jaarlijkse storting is toereikend om minimaal de komende 10 jaar het terugkerend groot onderhoud voor wegverhardingen uit te voeren volgens de kwaliteitsniveaus die de raad vaststelde.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	21.690	19.902	18.654	15.426	14.104	12.783
Stortingen	1.911	1.911	1.911	1.911	1.911	1.911
Verminderingsen	3.699	3.158	5.139	3.232	3.232	3.232
Stand 31 december	19.902	18.654	15.426	14.104	12.783	11.461

Onderhoud gebouwen

Voorziening	Onderhoud gebouwen
Grondslag	Deze voorziening is voor de dekking van kosten van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen; musea, monumenten, cultuurhistorische gebouwen, civiele kunstwerken, welzijnsgebouwen, binnensportaccommodaties en kunstobjecten.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning die het college ieder jaar vaststelt.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	1.895	1.211	1.244	1.190	759	327
Stortingen	690	690	690	690	690	690
Verminderingsen	1.375	657	744	1.122	1.122	1.122
Stand 31 december	1.211	1.244	1.190	759	327	-104

Onderhoud zwembad

Voorziening	Onderhoud zwembad
Grondslag	Het zwembad werd in 2018 in gebruik genomen. Deze voorziening is voor de dekking van de kosten van het groot onderhoud.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud brengen we rechtstreeks ten laste van de voorziening.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	663	764	865	965	1.066	1.166
Stortingen	101	101	101	101	101	101
Verminderingsen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	764	865	965	1.066	1.166	1.267

Onderhoud Nobelaer

Voorziening	Onderhoud Nobelaer
Grondslag	Het cultureel centrum namen we in 2022 in gebruik. Deze voorziening is voor de dekking van de kosten van het groot onderhoud van het pand.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	De kosten voor grootschalig onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	713	950	1.188	1.425	1.663	1.900
Stortingen	238	238	238	238	238	238
Verminderingsen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	950	1.188	1.425	1.663	1.900	2.138

Sportaccommodaties

Voorziening	Sportaccommodaties
Grondslag	Deze voorziening is voor de dekking van het grootschalig, planmatig onderhoud, dat in de komende jaren wordt uitgevoerd aan alle gemeentelijke sportparken (natuurgrasvelden, kunstgrasvelden en de atletiekbaan). Deze lasten blijken uit het rekenmodel 'Planmatig onderhoud buitensportaccommodaties'.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse storting ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	De voorziening gebruiken we voor het uitvoeren van grootschalige onderhoudswerkzaamheden aan gemeentelijke sportvelden. Kortcyclisch/dagelijks onderhoud nemen we op in de exploitatiebegroting.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	4.953	4.667	4.380	4.094	3.807	3.521
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	286	286	286	286	286	286
Stand 31 december	4.667	4.380	4.094	3.807	3.521	3.234

Inventaris gymlokalen

Voorziening	Inventaris gymlokalen
Grondslag	De voorziening is voor de dekking van het groot onderhoud aan de inventaris van de gymlokalen. Dit leidt tot een gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren. Deze lasten blijken uit het rekenmodel 'Planmatig onderhoud gymtoestellen'.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse storting ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	De voorziening gebruiken we voor het uitvoeren van grootschalig onderhoud aan en vervanging van gymtoestellen. Kortcyclisch/dagelijks onderhoud nemen we op in de exploitatiebegroting.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	225	228	207	200	174	148
Stortingen	33	33	33	33	33	33
Verminderingsen	30	55	40	59	59	59
Stand 31 december	228	207	200	174	148	123

Veiligheid elektrische installaties

Voorziening	Veiligheid elektrische installaties
Grondslag	De voorziening zorgt voor een gelijkmatige verdeling van de lasten (zes-jaarlijkse keuringen van elektrische installaties).
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie, gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplanning.
Aanwending	Kosten met betrekking tot de keuringen en de hieruit voortkomende kosten van aanpassingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	162	224	33	82	131	179
Stortingen	117	117	117	117	117	117
Verminderingsen	55	308	68	68	68	68
Stand 31 december	224	33	82	131	179	228

Riolering

Voorziening	Riolering
Grondslag	Betaald rioolrecht besteden we volledig aan riolering. Het verschil tussen ontvangen rioolrecht en de gemaakte kosten voor riolering nemen we op in deze voorziening. We zetten de voorziening ook in om schommelingen in het tarief te voorkomen.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Een positief resultaat op het product 'Riolering' voegen we toe aan deze voorziening.
Aanwending	Een negatief resultaat op het product 'Riolering' dekken we door een bijdrage uit deze voorziening.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	3.788	3.697	3.512	3.515	3.519	3.518
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Verminderingsen	91	184	-3	-3	1	1
Stand 31 december	3.697	3.512	3.515	3.519	3.518	3.517

Afval

Voorziening	Afval
Grondslag	Betaalde afvalstoffenheffing besteden we volledig aan afval. Het verschil tussen de ontvangen afvalstoffenheffing en de gemaakte kosten voor afval nemen we op in deze voorziening. We zetten de voorziening ook in om schommelingen in het tarief te voorkomen.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Een positief resultaat op het product 'Afval' voegen we toe aan de voorziening.
Aanwending	Een negatief resultaat op het product 'Afval' dekken we door een bijdrage uit de voorziening.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	2.960	2.682	2.226	1.770	1.314	850
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Verminderingsen	277	456	456	456	464	464
Stand 31 december	2.682	2.226	1.770	1.314	850	386

Dubieuze debiteuren

Voorziening	Dubieuze debiteuren
Grondslag	Voor dubieuze debiteuren is een voorziening gevormd. De hoogte is gebaseerd op de invorderingsmogelijkheden.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Op basis van de jaarlijkse beoordeling voegen we (indien nodig) een bedrag toe.
Aanwending	Bedragen die we niet meer kunnen invorderen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	160	130	130	130	130	130
Stortingen	68	50	50	50	50	50
Verminderingsen	98	50	50	50	50	50
Stand 31 december	130	130	130	130	130	130

Dubieuze debiteuren Werkplein

Voorziening	Dubieuze debiteuren Werkplein
Grondslag	Voor dubieuze debiteuren van de Participatiewet is een voorziening gevormd. De hoogte is gebaseerd op de invorderingsmogelijkheden voor debiteuren op het gebied van sociale zekerheid.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Op basis van de jaarlijkse beoordeling voegen we (indien nodig) een bedrag toe.
Aanwending	Bedragen die we niet meer kunnen invorderen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	447	436	436	436	436	436
Stortingen	128	0	0	0	0	0
Verminderingsen	139	0	0	0	0	0
Stand 31 december	436	436	436	436	436	436

Pensioen politieke ambtsdragers

Voorziening	Pensioen politieke ambtsdragers
Grondslag	Voor (oud) wethouders is een pensioenvoorziening gevormd.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Op basis van een actuele berekening vinden (wanneer nodig) toevoegingen plaats.
Aanwending	Uitbetaling van de pensioenen. In 2028 dragen we de pensioenen over aan de Stichting Pensioenfonds ABP.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	3.258	2.907	2.908	2.909	2.910	2.911
Stortingen	0	84	84	84	84	84
Verminderingsen	352	83	83	83	83	83
Stand 31 december	2.907	2.908	2.909	2.910	2.911	2.912

Spaarovereenkomsten personeel

Ook de overige voorzieningen lichten we toe:

Voorziening	Spaarovereenkomsten personeel
Grondslag	De gemeente is met een aantal personeelsleden een spaarverlofovereenkomst aangegaan. Voor de uit deze overeenkomsten voortvloeiende verplichtingen vormen we een voorziening.
Looptijd	Afhankelijk van uitbetaling verplichtingen.
Toevoeging	Afhankelijk van verplichtingen.
Aanwending	Afhankelijk van uitbetaling van verplichtingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	117	123	123	123	123	123
Stortingen	6	0	0	0	0	0
Verminderingen	0	0	0	0	0	0
Stand 31 december	123	123	123	123	123	123

Verlof Individueel Keuzebudget

Voorziening	Verlof Individueel Keuzebudget
Grondslag	Op basis van de Cao Gemeenten kunnen medewerkers verlof sparen voor later. Dit verlof verjaart niet.
Looptijd	Onbepaald
Toevoeging	Jaarlijks op basis van het verlofoverzicht van 31 december.
Aanwending	Afhankelijk van de opname van verlof.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	1.046	1.193	1.193	1.193	1.193	1.193
Stortingen	219	0	0	0	0	0
Verminderingen	71	0	0	0	0	0
Stand 31 december	1.193	1.193	1.193	1.193	1.193	1.193

Personeel

Voorziening	Personeel
Grondslag	Deze voorziening is ingesteld om de financiële gevolgen van met name tijdelijke (onvermijdbare) boventalligheid en/of afvloeiing van medewerkers mogelijk te maken.
Looptijd	Afhankelijk van getroffen regelingen.
Toevoeging	Afhankelijk van getroffen regelingen.
Aanwending	Afhankelijk van getroffen regelingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	25	0	36	86	136	180
Stortingen	0	36	50	50	44	44
Verminderingsen	25	0	0	0	0	0
Stand 31 december	0	36	86	136	180	224

Regeling Vervroegde Uittreding

Voorziening	Regeling Vervroegde Uittreding (RVU)
Grondslag	In de CAO-gemeenten 2024-2025 is vastgelegd dat medewerkers gebruik kunnen maken van de Regeling Vervroegd Uittreden (RVU). De RVU geeft de mogelijkheid om eerder te stoppen met werken. Wanneer medewerkers zich hiervoor aanmelden zijn we verplicht hiervoor deze voorziening te vormen. Medewerkers ontvangen een uitkering om de periode tussen ontslag en pensioen te overbruggen.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Jaarlijks op basis van de medewerkers die gebruik maken van de regeling.
Aanwending	Afhankelijk van uitbetaling verplichtingen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	97	60	60	60	60	60
Stortingen	48	0	0	0	0	0
Verminderingsen	84	0	0	0	0	0
Stand 31 december	60	60	60	60	60	60

Kwaliteitsverbetering landschap

Voorziening	Kwaliteitsverbetering landschap
Grondslag	De provinciale regeling 'Kwaliteitsverbetering landschap' schrijft voor dat een omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan) dat een ontwikkeling mogelijk maakt in het buitengebied, ook moet regelen dat die ontwikkeling gecompenseerd wordt door een fysieke verbetering van de landschappelijke kwaliteit van het gebied of de omgeving. Als die niet mogelijk is dient hiervoor een bijdrage betaald te worden waarna de gemeente de verbetering doet.
Looptijd	Onbepaald
Toevoeging	Jaarlijks op basis van bijdragen van derden of eigen grondexploitaties.
Aanwending	Kosten en bijdragen aan kwaliteitsverbeteringen.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	578	551	551	551	551	551
Stortingen	38	0	0	0	0	0
Verminderen	64	0	0	0	0	0
Stand 31 december	551	551	551	551	551	551

Exploitatietekorten Grondbedrijf

Voorziening	Exploitatietekorten Grondbedrijf
Grondslag	Als een exploitatie een verwacht negatief resultaat op de einddatum laat zien moet hier volgens de geldende regelgeving een voorziening voor gevormd worden.
Looptijd	Onbepaald.
Toevoeging	Zodra we op een grondexploitatie een tekort verwachten storten we dat tekort in deze voorziening. Als tijdens de looptijd van de grondexploitatie het tekort wijzigt, passen we de voorziening daar op aan.
Aanwending	Zodra we een grondexploitatie met een negatief resultaat afsluiten halen we het tekort uit deze voorziening.

We verwachten de komende jaren de volgende bestedingen:

(bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand 1 januari	1.788	0	0	0	0	0
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Verminderen	1.788	0	0	0	0	0
Stand 31 december	0	0	0	0	0	0

Uitgangspunten

Uitgangspunten

Uitgangspunten

Voor het opstellen van de kadernota 2027-2030 actualiseren we de meerjarenraming.

Het Centraal Planbureau publiceerde in maart het Centraal Economisch Plan 2026. Dit plan wordt gebruikt voor de meerjarige begrotingsramingen van het kabinet. In de kadernota gebruiken we de indexpercentages uit dit plan.

Gemeentefonds

We ramen de algemene uitkering uit het gemeentefonds tegen lopende prijzen. Dit betekent dat in deze raming de loon- en prijsontwikkeling van de rijksuitgaven is meegenomen.

Bij het opstellen van de kadernota 2027-2030 herrekenen we de uitkeringen uit het gemeentefonds op basis van actuele ontwikkelingen en op basis van de laatst bekende circulaire.

Onvoorzien

In de meerjarenraming nemen we de post onvoorzien op:

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Onvoorzien	150	150	150	150

Inwoners en woningen

Voor de kadernota 2027-2030 actualiseren we de prognoses voor inwoner- en woningaantallen. De actuele cijfers baseren we op de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), databestand Burgerzaken en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

We houden voor de groei van de woningvoorraad vanaf 2025 nadrukkelijk rekening met een minimaal aantal te bouwen woningen zoals vastgelegd in het addendum van de regionale Woondeal van februari 2026. Etten-Leur wordt gevraagd in de jaren 2022 tot en met 2030 nog minstens 1.900 nieuwe woningen te realiseren. Ons actuele bouwprogramma ligt daarboven. We voldoen daarbij aan de afspraak om tenminste 130% capaciteit te plannen.

Omdat de definitie van een woning(eenheid) voor de verschillende onderdelen binnen de begroting verschillend is, geven we in deze interne kaderbrief de mutatie van de woningaantallen als kader mee.

	woningen	toename	inwoners	toename
2026	20.476	146	46.129	190
2027	20.622	592	46.319	770
2028	21.214	661	47.089	859
2029	21.875	303	47.948	394
2030	22.178	291	48.342	378
2031	22.469	226	48.720	294
2032	22.695	226	49.014	294
2033	22.921	225	49.308	293
2034	23.146	351	49.601	456
2035	23.497	351	50.057	456
2036	23.848		50.513	

Kosten

Personeelskosten

De collectieve arbeidsovereenkomst (cao) heeft een looptijd tot 31 maart 2027. We actualiseerden de personeelskosten 2026 op basis van deze cao. Voor de volgende jaren baseren we ons op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers'. Op basis van deze aannames ziet de indexering van de totale personeelslasten er als volgt uit:

CAO ontwikkelingen	2027	2028	2029	2030
CAO ontwikkelingen	4,10%	3,90%	3,30%	3,20%

Kosten derden

Voor de kosten zoals inhuur personeel, energie, duurzame zaken, sociale uitkeringen en overige goederen en diensten gebruiken we de volgende indexeringspercentages:

	2027	2028	2029	2030
Inhuur personeel	4,10%	3,90%	3,30%	3,20%
Sociale uitkeringen	4,10%	3,90%	3,30%	3,20%
Duurzame zaken	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%
Overige goederen en diensten	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%

Deze percentages baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Bij de stijging van de sociale uitkeringen zoeken we aansluiting bij de uitgangspunten voor de stijging van de loonkosten.

Opbrengsten

Onroerendezaakbelasting

Het tarief van onder andere de onroerendezaakbelasting baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'. In de tabel hieronder nemen we de voorgestelde verhogingen op:

	2027	2028	2029	2030
Onroerendezaakbelasting	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%
Hondenbelasting	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%
Precariobelasting	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%
Toeristenbelasting	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%
Parkeerbelasting	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%

Rechten en heffingen

	2027	2028	2029	2030
Lijkbezorgingsrechten	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%
Marktgelden	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%

We baseren deze percentages op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Bij de rioolheffing en de afvalstoffenheffing is sprake van kostendeekkende tarieven. De opbrengsten zijn afhankelijk van de kosten.

Voorstellen voor tariefaanpassing doen we bij de belastingvoorstellen 2027.

Overige

	2027	2028	2029	2030
Leges	4,10%	3,90%	3,30%	3,20%
Huren en pachten	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%
Overige inkomsten	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%

Bij de stijging van de leges zoeken we aansluiting bij de uitgangspunten voor de stijging van de loonkosten. Het merendeel van de legeskosten bestaat uit loonkosten.

De huren en pachten baseren we op de door het CPB gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.

Parkeergelden

Voor parkeren gelden de volgende uitgangspunten:

1. de tarieven zijn tenminste kostendekkend;
2. de tarieven zijn concurrerend met die van omliggende gemeenten.

We indexeren de parkeertarieven met de door het CPB gepubliceerde indexering 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.